

Rendészetelméleti Kutatóműhely Pályázat

Molnár Ildikó

2014.

Nemzeti Közsolgálati Egyetem

Rendészettudományi Kar

A rendészeti korrupció aktuális kérdései

Molnár Ildikó III/7.

2014.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	6
1. A korrupcióról általában.....	7
1.1 Korrupciós cselekmények a történelem során	8
2. A hivatali korrupció.....	10
2.1 A rendőri korrupció	10
2.2 A rendőri korrupció feltételezett okai	11
2.3 Egytényezős okságmagyarázatok	12
2.4 A multifaktoriális okságmagyarázatok	12
2.5 Több dimenziós okságmagyarázatok.....	13
3. Figyelmesség vagy eszköz-e az ajándék (előny)?.....	16
3.1 Az ajándékozás	17
4. A korrupció jellemző területei	20
4.1 Korrupciós cselekmények a szolgálati ágazatonként	20
4.1.1 Közlekedésrendészeti-, és közrendvédelmi szolgálati ág:.....	20
4.1.2 Bűnügyi szolgálati ág.....	21
4.1.3 Igazgatásrendészeti szolgálati ág:	21
4.1.4 Határrendészeti szolgálati ág	21
5. A korrupciós bűncselekmények hőskorától napjainkig	23
5.1 Korrupciós jellegű bűncselekmények elkövető oldala 1991-1999 között	25
5.2 A rendőrök részvétele az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közelet tisztasága elleni bűncselekményekben 2008-2012 között	26
6. Esettanulmány	28
7. Korrupció megelőzése érdekében tett főbb intézkedések.....	33
8. A Nemzeti Védelmi Szolgálat	35
8.1 Működésének alapelvei:	35

8.2 Tevékenységi körük:	35
a) Bűnmegelőzés:.....	35
b) Bűnfelderítés.....	35
c) Kifogástalan életvitel ellenőrzés.....	36
d) Megbízhatósági vizsgálat.....	37
9. Civil kontroll a rendőrség tevékenysége felett.....	38
9.1 Alapvető Jogok Biztosa.....	38
10. Kérdőív elemzése.....	40
11. Civil személyek javaslatai a korrupciós bűncselekmények megelőzésére, felszámolására.....	48
Összegzés.....	51

Hálával tartozom *Pánczél Mátyásnak*, amiért ez a munkám elkészülhetett,; utam folyamatos egyengetése, és az általa mutatott szemléletmód alapjaiban határozza meg gondolkodásomat, hozzáállásomat a rendvédelmi munka terén.

Kiemelt köszönet illeti *Dr. Szilvásy György Pétert*, aki a jogrendszer bonyolult labirintusában végig hasznos iránymutatásokat adott nekem.

A kutatásom és az adatgyűjtés terén végig erős támasz volt számomra *a Családom, és Felföldi Péter*.

Nem utolsó sorban szeretném megköszönni *Prof. Dr. Kozáry Andreának* a társadalomtudományok területéről kapott segítséget; *Dr. Barabás Andrea Tündének*, aki az Országos Kriminológiai Intézetben tette lehetővé munkám színvonalának emelését; *dr. Márton Andrásnak*, a Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék munkatársának e speciális szakterületről történő kulcsfontosságú felvilágosítását; a *Nemzeti Védelmi Szolgálat munkatársainak*, segítségükkel átfogó képet kaptam szervezetük szolgálatának jellegéről, munkájukról; *Szigeti Gabriellának, Pressburger Tamásnak* és *Hajdu Márknak*, hallgatótársaimnak, akik nélkül nem készülhetett volna el kutatómunkám.

Bevezetés

„Aki hatalommal rendelkezik, de pénze nincs, rendszerint megvesztegethetőnek bizonyul, kivéve, ha elvei vannak.”

Ken Follett

A XXI. században a rendőröknek, a rendőri munkának a társadalmi megítélése alapvetően megosztja az állampolgárok véleményét. Egyesek meg vannak elégedve a rendőrök tevékenységével és elfogadhatónak tartják a jelenlegi állapotot, amíg mások megvetik, elítélik a rendőri munkát, a hivatásukat végző embereket. De szükség van-e mérlegelni? Általánosíthatunk-e egy helytelen rendőri (rendvédelmi) döntés miatt az egész rendőrségre kiterjedően? A válasz: nem! Ahogyan a rendőrök sem gondolják azt, hogy mindenki bűnelkövető, egy bűncselekményt elkövető személy cselekményét követően. A két, egymással merőben ellentétes vélemény között foglal helyet egy olyan társadalmi csoport, akikből semleges érzést vált ki a rendőrök munkája. Megjegyzem, hogy véleményem szerint ők azok, akik valamilyen (baráti, családi) kapcsolatban állnak rendvédelmi dolgozókkal. Az évtizedek alatt kialakult megítéléshez természetesen a rendőrök munkája, cinizmusa, hozzáállása, egy-egy hibás intézkedése is hozzájárult, de nem kevés szerepet játszott a média és az állampolgárok járatlansága a szakmát illetően, mindemellett a negatív attitűdök, amelyek folyamatosan összekapcsolják a rendvédelmi dolgozókat a polgárokkal például törvények, belső normák kötelező betartása, munka során ért negatív élményekkel történő mindennapi találkozás akár egy halálos baleset feldolgozása.

Kutatásom célja, hogy választ találjak arra a kérdésre, hogy miként növelhető a rendőrség társadalmi megbecsülése, milyen további intézkedések szükségesek ahhoz, hogy az állampolgárok, rendőrökbe vetett bizalma pozitívabb eredményről adhasson számot a korrupció tükrében?

1. A korrupcióról általában

„Minden olyan cselekedet korrupciónak tekinthető, amikor egy döntési pozícióban lévő személy adott téren meglévő hatalmát nem az általa képviselt szervezet, hanem személyes céljai érdekében használja fel. Így az is korrupció, ha egy tanár némi ajándék fejében átengedi a vizsgán az arra nem érdemes diákot, ha egy közlekedési rendőr néhány ezresért eltekint a feljelentéstől, ha egy orvos csúszópénz ellenében olyan orvosságot ír fel, ami szakmailag egyébként nem indokolt, vagy egy hivatalnok ellenszolgáltatás fejében [előre veszi] az ügyünket.”¹

A fent idézett sorok természetesen nem a korrupció fogalmát képezik, hiszen a jelenség korszakonként változik, ebből kifolyólag lehetetlen definiálni, de mégis átfogó képet ír le a cselekmény általános ismérveiről. Bár a különböző tudományok képviselőinek véleménye nagyban eltér egymástól a korrupció fogalmát illetően, az alapkérdésekben azonban mégis egyetértenek:

- „a korrupció nem kívánatos, káros jelenség (esetenként természetesen lehetnek pozitív hatásai is);
- alattomos és nehezen felderíthető, s a bizonyításnak is jelentékeny korlátai vannak;
- mindig valamely (politikai, hivatali, gazdasági stb.) hatalommal való visszaélést jelent;
- mindig valamilyen – többnyire főként anyagi – haszonszerzés motiválja;
- minden individuális korrump aktus célzatos cselekmény (senki soha nem korrumpál l’art pour l’art!);
- minden esetben van aktív elkövető, aki a saját érdekeinek érvényesítése érdekében előnyt, jogtalan különjuttatást nyújt;
- és megvan a „párja”, az ellentettje: a passzív elkövető, aki ezen különjuttatás ellenében hivatali- gazdasági kötelességét megszegi, annak teljesítésével, avagy diszkrecionális jogkörének gyakorlásával visszaél;
- társadalmi szinten, ezen speciális, korrump aktusok sajátos módon összegeződnek – egyedi, elszórt jelenségekből társadalmi jelenséggé válnak;

¹Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület East - West Management Institute – Korrupció Magyarországon I. Budapest, 2000. 19. oldal

s ekként már sajátos önmozgásra, önfejlődésre, sőt, sajátos „fejlődéstörvényekre” tesznek szert.”²

A korrupciós bűnözés legfontosabb jellemzője a látencia. Ennek egyszerű, hétköznapi magyarázata abban rejlik, hogy az aktív és passzív vesztegető között érdekegység jön létre, emiatt egyik fél sem érdekelt a másik büntetőjogi felelősségre vonásában, ezért a megállapodás olyan konspirált szabályok között valósul meg, amelyet a hatóság nagy erőfeszítések útján tud felderíteni, megelőzni. A bizonyítás ténye még ekkor is kétséges lehet, ugyanis nincs tanú, okirat, semmilyen egyéb bizonyíték, amely a megállapodást bizonyítaná. A látencia tényét bizonyítja az az adat, miszerint az 1965 és 1980 között ismertté vált korrupciós bűncselekmények nem érték el az összes ismertté vált bűncselekmény egyetlen százalékát sem, elkövetők tekintetében pedig az összes ismertté vált elkövető fél százalékát.

Úgy gondolom, hogy a látencia napjainkban is megnehezíti a felderítés, bizonyítás kérdését, amelynek egyik oka lehet a rendőrök közötti erős összetartás, amelyet alapjában véve a jó tulajdonságok között említenék meg, de adott esetben hiába jut a járőrtárs tudomására társa bűnös magatartása a csoporton belüli kohézió miatt nem jelentik a bűncselekményt. A korrupciós cselekményeket szinte lehetetlen egy személyben elkövetni, egyrészt, mert szinte nincs olyan intézkedés, eljárási cselekmény, ahol a rendőr egyedül van jelen, másrészt ésszerű okok miatt a lebukás veszélyét csökkentik, ha legalább két személy vesz részt a cselekményben és közös erővel próbálják elfedni a bűncselekményt.

Mindezek ellenére vitathatatlan tény, hogy a korrupció veszélye nem a bűncselekmények számszerűségében rejlik, hanem, hogy e cselekmények káros hatást gyakorolnak a szervezet társadalmi megítélésére, a szervezetbe vetett bizalomra, illetve tudományosan bizonyított tény, hogy a korrupció korrupciót szül, tehát fontos tény a jelenség öngerjesztő hatása.

1.1 Korrupciós cselekmények a történelem során

„Abdul Rahman Ibn Khaldun arab történelemtudós az i.e. 1300-as években a korrupció kiváltó okaként az uralmon lévők fényűző élet iránti szenvedélyét jelölte meg. Ugyanis a kor hatalmát gyakorlók fényűző életvitelük fedezetének biztosításához, korrupcióhoz

² Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület East -West Management Institute – Korrupció Magyarországon I. Budapest, 2000. 14-15. oldal

folyamodtak. Ez már az adott kor viszonyai között is gazdasági romláshoz vezetett, melyet újabb és újabb korrupcióval igyekeztek orvosolni.”³

„3. § És az igaz törvényt se valakinek hazugsága vagy hamis tanúsága, se hitszegés vagy jutalom, semmiképen meg ne vesztesse.”⁴

„Megvesztegető ajándékot ne fogadj el, mert az ajándék vakká teszi azokat, akik látnak és elferdíti azok ügyét, akiknek igazuk van.”⁵

„A titkos adomány csillapítja a haragot, és a ruhába rejtett ajándék a dühöt.”⁶

„Ekkor közelebb lépett hozzá Pallasz Athéné, és így szólt:

- Ha nekem ítéled az aranyalmát, minden művészetemre megtanítalak, és szülővárosod hősoztalmazójává teszek!

- Én egész Ázsiát vetem uralmad alá, ha engem választasz – ígérte az istenek királyának a felesége, Héra.

De Aphrodité teljes szépségét feltárta Parisz előtt, és édes mosollyal suttofta a fülébe:

- Én a legszebb földi asszony szerelmével foglak megjutalmazni.

Még be sem fejezte a szavait a szerelem istennője, s Parisz elbűvölten neki nyújtotta az aranyalmát.”⁷

Kutatásom során a korrupció intézményének történelmi megjelenését és jelentőségét mi sem bizonyíthatja jobban, mint a fenti görög mitológiából ismert „aranyalma” ügy?! Helené és Parisz szerelmének következtében, amely Aphrodité vesztegető cselekményének eredményeképpen jöhetett létre – kitört a trójai háború. Elmondható tehát, hogy ebben az esetben egyetlen személy korrupciós cselekményének következményeit egy egész társadalom fizette meg és viselte el, nevezetesen a háborút.

³Rendészeti Kutatók Egyesülete - A rendőri korrupció és megelőzése, Budapest, 2002. 13. oldal

⁴Szent István Király Dekrétumainak Második Könyve 2. Fejezet a püspökök egyházi hatalmáról

⁵<http://szentiras.hu/SZIT/Kiv23> (letöltés ideje: 2014.február 25.)

⁶Példabeszédek könyve, 21. fejezet

⁷Trencsényi - Waldapfel Imre - Görög regék, Móra Ferenc könyvkiadó, Budapest, 1967. 192. oldal

2. A hivatali korrupció⁸

A rendőri korrupció felbukkanásának időpontjáról, eredetéről senki nem tud teljes bizonyossággal nyilatkozni, ám annyi biztos, hogy a XX. század utolsó éveiben olyan méretékben volt jelen a magyar rendőrség szervezetében, hogy beavatkozás nélkül felemésztette volna a társadalom bizalmát a rendőrség iránt. Noha a korrupciót nem csak a társadalom, hanem maguk, a rendőrök többsége is elítéli, főként azt társadalmi megítélésük, valamint a szakma becsültének öregbítése okán teszik. A fent említett két csoporton (társadalom tagjai, rendőrök) kívül nem utolsó sorban a magyar rendőrség külföldi megítélése is kedvezőtlenül alakulhat, amennyiben főként a korrupció jellemezné hazánk jogalkalmazóit.

A hivatali korrupciót az különbözteti meg az egyéb hasonló cselekményektől, hogy a magatartás indoka mindig a közhatalmi jogosítványokkal hozható összefüggésbe. Nem csak hazánkban, hanem világszerte megfigyelhető, hogy a korrupció melegágya többek között a javak egyenlőtlen elosztásából fakadó probléma.

2.1 A rendőri korrupció

A rendőri korrupció vitathatatlan jelenség a társadalomban, ezt többek között az is igazolja, hogy a Belügyminisztérium, az Országos Rendőr-főkapitányság és a hozzájuk hasonló egyéb szervezetek kiemelt figyelmet fordítanak a jelenségre, annak megelőzésére és ezen elkövetett bűncselekmények büntetőjogi szankcionálására.

A rendőri korrupció a hivatali korrupció egy speciális fajtája. A korrupció ezen formája mindig is a közérdeklődés középpontjában állt, amely lényegében érthető, mivel épp a rendőrök azok, akik a szabályok betartatását ellenőrzik. A rendőri korrupción belül további csoportok figyelhetőek meg, úgy, mint:

- alkalmi korrupció⁹,
- tevékeny korrupció¹⁰,
- provokáló jogsértés¹¹,

⁸Rendészeti Kutatók Egyesülete- A rendőri korrupció és megelőzése, Budapest, 2002.

⁹Valaminek a megtétele vagy épp elmulasztása juttatásért cserébe.

¹⁰Amikor a jogalkalmazó az aktív vesztegető és valamely tevékenységért pénzt kér.

¹¹Amikor a rendőr olyan bizonyítékot kohol, amelynek eredményeként súlyosabb megítélés alá esik a cselekmény.

- jogsértés személyes indítékból¹²,
- jogsértő rendőr által elkövetett bűncselekmény leplezése.

A kutatások arról adnak számot, hogy a korrupciós cselekményekért történő ellenszolgáltatás legtöbb esetben a pénz. A rendőri korrupció felderítését és bizonyítását nehezíti, hogy a kialakulásában szerepet játszó tényezők legalább olyan sokrétűek, mint az elkövetési módszerek.

2.2 A rendőri korrupció feltételezett okai

A rendőri munka sajátossága, hogy közvetlenül érintkezik a bűn világával, ebből kifolyólag egy nagyobb behatás, illetve hajlam képes a jogalkalmazót megrendíteni hivatásában, amelyhez még hozzájárulhat a társadalom negatív értékítélete is, amely napjainkban ugyan jobb megítélés alá esik, mint az elmúlt évtizedekben, de nem tekinthető kielégítőnek.

A szervezet folyamatos anyagi nehézségekkel küzd, az állomány tagjai pedig az alacsony munkabérek miatt feladják hivatásukat és külföldön keresnek munkát a jobb megélhetés reményében.

A testület zárkózottsága, amely az elmúlt évtizedekben kialakult jellemző sajátossága a rendőrségnek, és amely megnehezíti az állampolgárok és a rendőrük közötti közvetlen kapcsolat kialakítását. Tovább mélyíti a problémát, hogy a rendőrökben kialakult egy képzet, miszerint a társadalom nem tiszteli a hivatást gyakorlókat, nincs tekintélyük, lenézik őket, ezáltal nem segítik munkájukat. A testület egyes tagjaiban kialakult „cinizmus elsősorban a szervezetben uralkodó elvárásokhoz való igazodás eredménye, nem pedig hozott anyag.”¹³ Egyes rendőrök munkájára inkább a rend fenntartása a jellemző, nem pedig a jogalkalmazás.

A rendőri szubkulturális jegyek:

- „a rendőrök társadalommal szemben megnyilvánuló sajátos értékítélete,
- a testület tagjai közötti szolidaritás, és titoktartás,
- a szervezet által elvárt feltétlen lojalitás,
- a törvények felett állás érzete,
- a törvénytelenéseket is eltűrő teljesítményrendszer.”

¹² Személyes bosszú vezérli a jogalkalmazót.

¹³ Szikinger István- Rendőrség a demokratikus jogállamban, Sík Kiadó Kft., Budapest 1998, 8. oldal

Ez a múltbéli zárkózottság nagyban hozzájárult a jelenlegi, kialakult helyzetéhez, ugyanis a testület olyannyira zárkózott volt, hogy a tudományos kutatások képtelenek voltak „áthatalni” a szervezet köré épített falakon, ez pedig meggátolta a visszaélések megakadályozásához igen fontos valós helyzet feltérképezését, ezért is volt védve a szervezeten belül – többek között – a rendőri korrupció intézménye. Mivel a testület egyes tagjainak cselekedete alapján ítélik meg az egész rendőrséget, úgy gondolom, hogy elengedhetetlen ezeknek az embereknek a kiszűrése az állomány tagjai közül!

A korrupció további okai között szerepel az a tény, hogy az egyén, tehát a rendőr által képviselt nézetek nem mindig esnek egybe a társadalom elvárásaival, a szervezet, rendőrség belső normáival.

A korrupciós cselekmények okságmagyarázatát két elmélet szerint csoportosíthatjuk:

- egytényezős,
- multifaktoriális vagy több dimenziós elmélet.

2.3 Egytényezős okságmagyarázatok¹⁴

Az elmélet lényege, hogy a korrupció oka egyetlen tényezőre vezethető vissza. Az egytényezős okságmagyarázatok további három csoportba sorolhatók, úgymint:

- egyéni negatívumok elmélete¹⁵,
- negatív társadalmi faktorok elmélete¹⁶,
- társadalmi fejlődés anomáliájának elmélete¹⁷.

2.4 A multifaktoriális okságmagyarázatok¹⁸

A multifaktoriális okságmagyarázatok az egytényezős okságmagyarázatok kritikájaként került kidolgozásra. Az elmélet további hét csoportra osztható:

- etnocentrizmus¹⁹,

¹⁴Rendészeti Kutatók Egyesülete - A rendőri korrupció és megelőzése, Budapest, 2002.

¹⁵ Az elmélet szerint a korrupció oka kizárólag az egyénben rejlő okokra vezethető vissza, például a leendő jogalkalmazók képzettségének hiánya, erkölcs hiánya.

¹⁶A korrupció okai lehetnek például a társadalom és a család hatása az egyénre

¹⁷Az elmélet szerint a korrupció okai lehetnek az olyan társadalmi jelenségek, mint a szegénység, globalizáció.

¹⁸Rendészeti Kutatók Egyesülete - A rendőri korrupció és megelőzése, Budapest, 2002.

- funkcionalizmus²⁰,
- revizionizmus²¹,
- evolucionizmus²²,
- kulturális felfogás²³,
- eklektikus elmélet²⁴,
- van Klavren elmélete²⁵.

2.5 Több dimenziós okságmagyarázatok

A több dimenziós modell tartalmazza mindazon releváns tényeket, amelyek a korrupciós cselekmények szempontjából meghatározó jelenségek lehetnek. Véleményem szerint ez a rendőri korrupciós modell áll a legközelebb az e témában folytatott kutatásaim alapján kialakított véleményemhez.

A modell két csoportra osztható:

1.) Az objektív okokat további három csoportra oszthatjuk:

- *rendőri korrupció jogforrási megközelítése*
 - jogi értékeket romboló, korrupciót *közvetve* előmozdító jogszabályok („a közbiztonság védelme széles mérlegelési jogkörön alapuló döntések rendszeréből tevődik össze...”²⁶)
 - a korrupciót *közvetlenül* előmozdító jogszabályok (1994. évi XXXIV. törvény. a Rendőrségről 24.§ (2). bek. szerint „A magánérdekek védelme e törvény alapján csak akkor tartozik a rendőrség

¹⁹Az etnocentrizmus szerint a társadalomban egy „vákuumhatás” érvényesül, miszerint a társadalom fejletlenebb szereplőit vonzzák a gazdaság fejlett szereplői. A különbségek miatt konfliktusok keletkeznek, melynek „feloldása” a korrupció.

²⁰Az etnocentrizmus ellentéte.

²¹A revizionizmus szerint a korrupció oka egy viselkedési normától való elhajlás, amelynek oka a gazdaság-politikai rendszer anomáliája.

²²Ezen elmélet a korrupció jelenségét két oldalról (mint társadalmi tömegjelenséget, és mint egyedi magatartást) vizsgálja egyidejűleg.

²³A kulturális felfogás képviselői a gazdaságilag kevésbé fejlett és a fejlett országok korrupciós cselekményeinek aránytalan eloszlását vizsgálták és megállapítást nyert, hogy a fejletlenebb országokban nagyobb testet ölt a korrupció.

²⁴Az elmélet lényege, hogy a korrupciós oksági tényezőket szintetizálják.

²⁵Az elmélet szerint a korrupció oka az, hogy a köztisztviselők (alkotmányon/ alaptörvényen alapuló) egyedi ügyekben törvényes felhatalmazás alapján döntéseket hozhatnak.

²⁶Rendészeti Kutatók Egyesülete - A rendőri korrupció és megelőzése, Budapest, 2002.,18. oldal

hatáskörébe, ha a törvényes védelem az adott körülmények között más módon nem biztosítható, vagy ha a rendőri segítség nélkül a jog érvényesíthetősége meghiúsulna vagy számottevően megnehezülne.”)

- *rendőri korrupció gazdasági megközelítése*

Az állam a rendőrséget saját költségvetéséből működteti, amely az adókból és más forrásokból tevődik össze, tehát a jogalkalmazói tevékenység – a közhatalom gyakorlása – közvetve gazdasági tényezőnek tekinthető.

- *a korrupció történeti megközelítése*

Különösen hátrányosan hatott az a tény, hogy a múlt század végén a közszolgálat területén dolgozók körében – a társadalom oldaláról nézve is – természetes volt, hogy a borralaló, hálapénz és a kenőpénz legalizált jövedelem kiegészítésnek számított.

A rendőri korrupció belső szervezeti okai, mint szubjektív okok:

- *Belső szervezeti okok*

Az 1990-es évek közepére a testület eladósodása, illetve a technikai eszközök amortizációja, valamint az állandóan változó, követhetetlen jogi szabályozás miatt a testülettől történő elvándorlás hatalmas méreteket öltött, amely – szakmailag és a létszám arányához mérten – nehéz helyzetbe hozta a rendőrség tagjait.

- *A leendő rendészeti dolgozók kiválasztási rendszere*

A fent említett hatalmas elvándorlás miatt a kiválasztási rendszer fő szempontjai (a hivatás iránti elkötelezettség, motiváltság) már nem érvényesültek. A fiatalok a biztos szakma, megélhetés reményében választották a hivatást, ennek következtében – az erkölcsi és a szakmai alázat szempontjából – „felhígult” az állomány.

- *Anyagi megbecsülés*

A fentebb említett anyagi nehézségek mellett meg kell említeni azt a tény, hogy az egyes beosztások bérezése, illetve a pótlékok területén is, például a Terror Elhárítási Központ dolgozói és egy közterületi szolgálatot ellátó járőr közötti hatalmas különbség, belső feszültséget szül a testületen belül. Itt különösen kiemelkedő az állományilletékes parancsnokok feladata, hiszen a pályakezdő fiatalok alacsony bérezése korrupcióra sarkallhatja a fiatal rendőröket.

1996. évi XLIII. törvény „101.§ (1) A hivatásos állomány tagját az első vagy magasabb beosztásba való kinevezésekor a beosztására meghatározott beosztási kategória legalacsonyabb fizetési fokozatába kell besorolni. (2) A hivatásos állomány pályakezdő tagját a besorolási osztály 1-es fizetési fokozatába 1 évre kell besorolni.”²⁷⁾

- *A közvetlen parancsnok általi ellenőrzési mechanizmusa*

A probléma fő forrása, hogy a több éve parancsnoki feladatot ellátó, az állomány ellenőrzésére jogosult személy, inkább baráti kapcsolatban áll a beosztottakkal, amely megnehezíti a normák által előírt ellenőrzési tevékenységet, és az esetleges bizonyíthatóságot!

²⁷⁾1996. évi XLIII. törvény, A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

3. Figyelmesség vagy eszköz-e az ajándék (előny)?²⁸

A korrupciót, mint jelenséget a filozófusok mellett a jogtudomány, a bűnügyi tudományok, a közgazdaságtudomány, a szociológia, a politológia és a történettudomány képviselői is próbálják egy definícióba önteni, amely igen körülményes feladat, mivel a korrupció intézménye társadalmi tömegjelenségként értékelhető, a társadalom pedig folyamatos változáson megy keresztül, tehát az új körülmények megjelenése megnehezíti egy egységes fogalom megalkotását. Külön említést érdemel a jogalkotó tevékenysége, aki a korrupciós bűncselekmények törvényi tényállásainak megalkotásával lehetővé teszi az elkövetett bűncselekmények pönalizálását.

A korrupció által legveszélyeztetettebb csoportba sorolhatók azok a szervezetek, szervezeti egységek, amely szervezetek döntéseket készítenek elő és hajtanak végre. E csoportokba tartozó személyek mind helyzetüknél, mind pozíciójuknál fogva, tevékenységük jellegénél kifolyólag a korrupció veszélyének vannak kitéve. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy minden esetben megpróbálják, még kevésbé jelenti, hogy az érintett személyek engednek is a korrupciót kezdeményező félnek.

Úgy gondolom, hogy még nagyobb problémát jelent, amikor a korrupciós cselekmény kezdeményezője nem a döntésben érdekelt fél, hanem maga a döntéshozó, aki felajánlja, hogy valamilyen fizetség vagy előny kilátásba helyezésével kedvező döntést hoz az érdekeltre nézve. Mindezek tudatában kijelenthető, hogy a korrupció mindig valamilyen döntés átalakítására irányul, amelynek létrejöttéhez két mozzanat bekövetkezése válik szükségessé, illetve két fél közötti egyszerű megállapodás, amely a törvénytelen magatartások következtében jön létre.

A döntéshozó eljárása során nem saját belátása alapján jár el, hanem szigorú normák és elvárások szerint, kötelességének, feladatának és a hivatásának megfelelően. A döntéshozó a vesztegetési megállapodással egyértelműen megszegi elkötelezettségét, ígéretét, nem túlzás kijelenti azt, hogy hűtlenné válik hivatásához, feladatához. E megállapodás törvénytelen mivoltában mindkét fél tisztában van, így titokban kötik, a törvényesség látszatát keltve. Mindazonáltal, hogy e cselekmény eljárási szabályokat sért, ellentmond a tulajdon eszméjének is.

²⁸Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar – Tanulmányok – Dr. Földvári József Professor 80. születésnapja tiszteletére. Pécs, 2006.

Privilegizált esetekben előfordulhat, hogy a döntés tartalma megfelel az eljárási szabályoknak²⁹-, miszerint pártatlan, elfogulatlan, részrehajlástól mentes –, illetve az érdekelt kívánságainak is. Ez esetben felmerülhet a kérdés, hogy ugyanolyan helytelen, erkölcstelen magatartást valósít-e meg a vesztegető kívánsága? A válasz természetesen igen. Ugyanolyan megítélés alá esik az eredménytelen próbálkozás a vesztegető személy tekintetében.

Az, ha a korrupció befolyásolja a döntéshozót, ebből kifolyólag a döntést is, negatív színben tünteti fel az egész döntéshozó szervet, ez azt jelenti, hogy „kikezdi” a közélet tisztaságát, az állami szervek szabályszerű, igazságos működésébe vetett bizalmat, ami hatalmas erkölcsi veszteséget jelent a mikro- és makro környezetben, majd társadalmi méretűvé válva az egész társadalomban.

3.1 Az ajándékozás

„Az ajándékozás a köznapri értelemben olyan alkalmi jellegű, ingyenes vagyoni juttatás, mely a szeretet, a tiszteletet, a barátság, a jóindulat, a bőkezűség vagy a figyelmesség megnyilvánulása, s amellyel az ajándékozó kellemes élményt kíván szerezni a megajándékozottnak (és persze saját magának is). Minthogy pedig az ingyenes, a saját vagyon terhére történő, ellenszolgáltatás nélküli juttatás, s a vele összekapcsolódó szeretet, tisztelet, barátság, jóindulat, bőkezűség, figyelmesség és kellemesség egyaránt az erkölcsi jó körébe tartozik (de legalábbis annak velejárója), az ajándékozás erkölcsi szempontból többszörösen is helyes, elismerésre méltó cselekedet.”³⁰ A fent idézett sorok egyértelműen kifejezik egyéni véleményem is, mindamellet, hogy a rendőrség körében egyáltalán nem elfogadott jelenségként él az ajándékozás. Civil állampolgároknál felmerül a kérdés, hogy az eljárás során hogyan köszönhetne meg egy jó – teszem hozzá, törvényes – tanácsot a rendőrnek, amelyről eddig nem tudott, de megkönnyítette helyzetét? A válasz egyszerű (az állampolgár számára), egy kis figyelmességgel. A civil szférában dolgozók vajmi keveset tudnak a hivatásos állományban dolgozók szigorú, belső normáiról, így ami számukra természetesnek tűnhet, egy hivatásos személynek terhet jelent, lásd egy ajándékutalvány. Mindamellet, hogy az állampolgárok teljes körű tájékoztatása kötelezettség az eljárás során, így természetesen

²⁹ 2004. évi CXL törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 1.§ (2) A közigazgatási hatóság a hatáskörének gyakorlásával nem élhet vissza, hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség és az ügyféllel való együttműködés követelményeinek megfelelően köteles eljárni. A hatóság ügyintézője jóhiszeműen, továbbá a jogszabály keretei között az ügyfél jogát és jogos - ideértve gazdasági - érdekét szem előtt tartva jár el. KET 2. § (1) Az ügyfeleket a hatósági eljárásban megilleti a törvény előtti egyenlőség, ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni.

³⁰Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar – Tanulmányok – Dr. Földvári József Professor 80. születésnapja tiszteletére, Pécs 2006. 17. oldal

nem várható el az ajándékozás, de úgy gondolom, hogy nem mindegy, hogy az eljárás során hozott döntés meghozatala előtt, vagy az eljárás befejeztével meghozott döntés után merül fel az ajándékozás lehetősége. Előfordul ugyanis, hogy az ajándékozás összekapcsolódik bizonyos „hátsó szándékkal” és túlmutat eredeti jelentéstartalmán. Az ilyen esetekben eszközként alkalmazott ajándék teljes mértékben erkölcstelen létéről ad számot, amely a kérdéses cél érdekében kerül kifejezésre. Az ajándékozási cselekmények figyelemre méltó jelentőségét támasztja alá, hogy már a Csemegi kódexben több törvényi tényállásban szerepelt ajándék szó. „ - Azon közhivatalnok, aki a hivatalánál fogva teljesítendő cselekményért vagy annak mulasztásáért ajándékot vagy jutalmat követel, elfogad, vagy az ez iránti ígéretet nem utasítja vissza, ha cselekménye vagy mulasztása nem járna hivatali kötelessége megszegésével, megvesztegetés vétsége miatt egy évig, ha pedig azzal járna: két évig terjedő fogházzal büntetendő. Ugyanezen büntetések érik a közhivatalnokot azon esetben is, ha az ajándék vagy a jutalom az ő beleegyezésével harmadik személynek adott át vagy ígértetett.”³¹

Az ajándék szó ma már nem szerepel büntetőjogunkban, helyét az „előny” szó foglalta el. Ez nem azt jelenti, hogy enyhébb büntetőjogi megítélés alá esik, sőt, az „előny” szó további elkövetési magatartásokat foglal magába.

A 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás, A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról VI. fejezetének 30. pontja határoz az ajándék, jutalom vagy kedvezmény tekintetében, miszerint:

„30. Az állomány szolgálati, hivatali tevékenységével kapcsolatos ajándékot, jutalmat, kedvezményt vagy más előnyt - jogszabályban foglalt kivétellel - nem fogadhat el.”³²

Véleményem szerint az utasítás szövege nem fogalmaz kellő körültekintéssel, mert úgy gondolom, nem mindegy, hogy a jutalmat, előnyt vagy ajándékot a hatóság határozata, eljárási cselekménye, döntése előtt vagy után kapja, fogadja el a hatóság tagja. A probléma abban rejlik, hogy mindegy, hogy a hatósági döntés meghozatala előtt vagy után történik a cselekmény, egy büntetőjogi megítélés alá esik, más kérdés, hogy a büntetés kiszabása során figyelembe veheti a bíróság. Természetesen meg kell különböztetni, hogy az állampolgár e figyelmességét, már előre kilátásba helyezte és ennek reményében várta a végső döntést vagy valóban minden hátsó szándék nélkül hálás a hatóságnak valamely intézkedésért. Mindkét

³¹1878. évi V. törvénnyel színre lépő büntető törvénykönyv (Csemegi kódex) 465.§

³²20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról

esetben természetesnek és helyesnek ítélem meg azt a tényt, hogy az elöljárót haladéktalanul értesíteni kell és jelenteni a cselekményt.

Nyári gyakorlatom során történt, hogy egy segédmotor-kerékpáros, 45-50 év körüli férfi közlekedési balesetet szenvedett segédmotor-kerékpárjával. A férfit a baleset következtében kórházba, a balesetben részes járművet pedig a rendőrkapitányság objektumába szállították. A férfi kórházi ápolását követően a rendőrkapitányságra sietett, ahol a motorkerékpárját őrizték, majd megköszönve a hatóság e tevékenységét, pénzt akart átnyújtani az ügyben eljáró baleseti vizsgálónak a jármű megőrzéséért. A baleseti vizsgáló azonnal jelentette parancsnokának az eseményt, aki megtette a további szükséges lépéseket. A későbbiekben megtudtam, hogy a balesetben megsérült személy volt egyben a baleset okozója is, aki azért próbálkozott a pénz átnyújtásával, hogy számára, a baleseti vizsgáló kedvezőbb döntést hozzon.

Elmondható, hogy a döntés meghozatala előtti ajándék, jutalom, előny adása, kilátásba helyezése szinte száz százalékig vesztegetési cselekményre irányul. Természetesen mindkét esetben bűncselekménynek minősül a cselekmény, de nem minden esetben vált ki társadalmi rosszallást, amelyet a dolgozatom egy külön fejezetben, egy kérdőív segítségével támasztok alá.

4. A korrupció jellemző területei

Előző fejezetben már utaltam rá, hogy a korrupció társadalmi tömegjelenség, ezért rendkívül nehéz kiemelni azokat a területeket, amelyek a legnagyobb táplálkozási forrásai a korrupciónak. Azokat a területeket érdemes górcső alá venni, amelyek szinte fel sem tűnnek egy laikus ember számára, úgynevezett „folyamatba épített” cselekmények, például:

- „a túlzott mértékű személyi ajándékok elfogadását;
- a külső szervezeti adományok elfogadásának szabályozatlanságát;
- a különböző elnökségi, kuratóriumi, felügyelőbizottsági tagságokat;
- a munkaidőben, komoly honoráriumként tartott előadásokat;
- a külső szervek szponzorálásával szervezett rendezvényeket;
- az ingyenes vendéglátást, utaztatást,
- a köztisztviselők társadalmi- gazdasági kapcsolattartásának összemosódását;
- a soronkívüliség igényével történő fellépést az államigazgatási és más hatósági eljárásokban (pl. földhivatalokban bejegyzési kérelmek);
- az ügyek magas beosztású hivatalnokokra való hivatkozással történő elintézése;
- az engedély nélküli méltányosságok gyakorlását.”³³

4.1 Korrupciós cselekmények a szolgálati ágazonként

30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 3.§- a tartalmazza a rendőrség szolgálati szabályzata alapján a rendőrség szolgálati ágait, melyek közül a korrupció által legveszélyeztetettebb ágak a következők:

4.1.1 Közlekedésrendészeti-, és közrendvédelmi szolgálati ág³⁴:

- közlekedési ellenőrzés során tapasztalt hiányosságok esetén helyszínbírságtól való eltekintés, összegének csökkentése;
- hatósági jelzés elvételének kilátásba helyezése, attól való eltekintés pénzbeli vagy egyéb juttatásért cserébe;

³³Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület East-West Management Institute – Korrupció Magyarországon I., Budapest 2000. 193. oldal

³⁴1999/10 Sárközi Ferenc: Korrupció a rendőrségnél, Belügyi Szemle

- ittas járművezetővel szembeni intézkedéstől való eltekintés;
- áruszállító járművek esetén, az előírt normák be nem tartása esetén feljelentés elmulasztása anyagi ellenszolgáltatás fejében;
- járőrútvonalhoz tartozó szórakoztató, vendéglátóhelyeken sütemény, tea, ital rendszeres fogyasztása;
- fogvatartottak szállítása esetén, számukra kedvező, törvénytelen eszközök lehetővé tétele.

4.1.2 Bűnügyi szolgálati ág³⁵

A bűnügyi szolgálati ágazatnál felmerülő korrupciós bűncselekményeket két csoportra oszthatjuk:

- a büntetőügyek befolyásolására irányuló, illetve
 - ne induljon büntetőeljárás;
 - a büntetőeljárás megszüntetése;
 - a bizonyítási eszközök megsemmisítése, megváltoztatása.
- Az adat és információ kezelés szabályainak megszegésére irányuló cselekmények:
 - jogosulatlan személy részére iratbetekintés engedélyezése,
 - gépjárműközéréssel kapcsolatos illegális cselekmények.

4.1.3 Igazgatásrendészeti szolgálati ág³⁶:

- eljárási cselekmények soron kívüli elintézése;
- kiszabott pénzbírságok csökkentése (ellenszolgáltatás fejében);
- fegyvertartással kapcsolatos előírások szabályainak megszegése, illetéktelen személyek számára történő fegyvertartás engedélyezése.

4.1.4 Határrendészeti szolgálati ág

A fent említett szolgálati ágakon kívül jelentős figyelmet érdemel a határátkelőhelyeken történő ellenőrzések során felmerülő korrupciós jellegű magatartások lehetősége is. Az ország határain történő ellenőrzés jog,- és szakszerűségének jelentősége abban áll, hogy az országunk területére érkező külföldi személyt a határátkelőhelyeken érik az országot megítélését befolyásoló első benyomások. Mindamelllett, hogy hazánkban is elítélendőek a korrupciós és a hivatali bűncselekmények, a külföldi országok megítélése is jelentőséggel bír, ezért ezekre

³⁵1999/10 Sárközi Ferenc: Korrupció a rendőrségnél, Belügyi Szemle

³⁶1999/10 Sárközi Ferenc: Korrupció a rendőrségnél, Belügyi Szemle

az ellenőrzési pontokra jól felkészített, magabiztos, hivatását gondosan végző jogalkalmazót célszerű kihelyezni.

A határátkelőhelyeken szolgálatot ellátó jogalkalmazók a kisebb korrupciós cselekmények mellett könnyen válhatnak egyes bűnszervezetek által működtetett folyamatok részesévé. A fiatal, frissen végzett rendészeti dolgozók bűncselekmény elkövetőjévé, részesévé válásának jelentősége abban áll, hogy a már kialakult szokás szinte vákuumként szippantja magával a tisztességes, tapasztalatlan beosztottakat, esetleges ellenállásuk esetén pedig családi, baráti kapcsolataikkal történő fenyegetés, zsarolás áldozataivá válhatnak. Az így kialakult folyamatokból történő kilépés szinte lehetetlen, ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a szolgálati ág dolgozóinak becsületes munkavégzésére, többek között ezt a célt szolgálja a Belügyminisztérium legújabb (2014) próba jellegű intézkedése is, miszerint a határátkelőhelyeken dolgozó rendőrökre kamerát szerelnek fel, így ellenőrizve munkájukat.

5. A korrupciós bűncselekmények hőskorától napjainkig

A 2012. évi C törvényben a Büntető Törvénykönyvről a jogalkotó megszüntette a közélet tisztasága elleni és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények külön-külön fejezetben történő szabályozását. Jelenleg a Büntető Törvénykönyv XXVII. fejezetében foglalnak helyet összefoglaló néven („Korrupciós bűncselekmények”).

A korrupciós kapcsolat legalább két fél közötti megegyezésen alapul (aktív³⁷ és passzív, vesztegető³⁸). „Aszerint, hogy a döntéshozó pozícióban lévő személy hivatalos személynek minősül-e, vagy gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy, illetve hatósági eljárás résztvevője, különbséget teszünk a hivatali, gazdasági, és hatósági eljárásban elkövetett vesztegetés között.”³⁹

A korrupciós bűncselekmények jelentőségét bizonyítja az a tény, hogy már a Csemegi kódexben, noha nem külön fejezetben, de törvényi tényállás szabályozta a vesztegetés elkövetési magatartást tanúsító közhivatalnokot. (1878. évi V. törvénnyel színre lépő büntető törvénykönyv (Csemegi kódex) 465.§.)

Az 1942. évi X. törvénycikk, Egyes közéleti visszaéléseket büntető rendelkezésekről önálló törvényben határozta meg a korrupciós bűncselekményeket. Ez a törvény volt, amely elsőként büntetendővé nyilvánította a tiltott ajándék adását és elfogadását is.

A jogalkotó kriminalizációs⁴⁰ jogával élve az 1942. évi X. törvény 5. §-ba új törvényi tényállást fogalmazott meg, a „Befolyással üzérkedés” büntettét.

Az 1961. évi V. törvény a Büntető Törvénykönyvben a jogalkotó aktív vesztegetésnek nevezte el a korrupciós kapcsolat mindkét formáját (aktív, passzív).

Az 1978. évi IV. törvényben a Büntető Törvénykönyvről ismét tartalmazta a vesztegetés passzív formáját. Ugyanezen törvény elkövetői körbe emeli a hivatalos személy mellett a

³⁷Aktív vesztegetőnek azt a személyt tekintjük, aki a kedvező döntés érdekében befolyásolni kívánja a döntéshozó személyt.

³⁸Passzív vesztegetőnek pedig mindig a döntéshozót tekintjük, akinek hatásköre, lehetősége van a másik fél számára kedvező döntés meghozatalára.

³⁹Blaskó Béla, Miklós Irén, Pallagi Anikó, Polt Péter, Schubauer László – Büntetőjog különös rész I., Rejtjel kiadó, Budapest, 2013. 373. oldal

⁴⁰Az a folyamat, amelynek során egy magatartás bekerül a Büntető Törvénykönyv törvényi tényállásai közé.

gazdálkodó vagy társadalmi szervezet dolgozóját a „Befolyással üzérkedés” bűncselekményét illetően.⁴¹

⁴¹Wiener A. Imre- A korrupciós bűncselekmények szabályozása a Csemegi kódextől napjainkig – Györgyi Kálmán ünnepi kötet, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti kiadó Kft., Budapest, 2004.

5.1 Korrupciós jellegű bűncselekmények elkövető oldala 1991-1999 között⁴²

(1. táblázat)

	Korrupciós jellegű bűncselekmények			Ebből rendőr
	Hivatali vesztegetés	Gazdasági vesztegetés	Befolyással üzérkedés	
1991	122	-	19	10
1992	217	49	29	29
1993	161	62	21	24
1994	344	40	20	14
1995	214	43	27	26
1996	323	40	23	54
1997	333	67	36	70
1998	380	47	28	113
1999	341	49	36	76

Az első táblázatban ábrázolt adatok alapján megállapítható, hogy a vizsgált időintervallumban a Rendszerváltozást követő években a korrupciós jellegű bűncselekmények elkövetőinek számai jelentős mértékben megemelkedett. 1994-ben a rendőrelkövetők száma korrupciós cselekmények tekintetében 3,4%-ra csökkent, amely valószínűleg a Rendőrségi törvény bevezetésének volt köszönhető. Mindamellet, hogy a korrupciós bűncselekmények ellen fellépő intézkedések hozzájárultak a bűncselekmény háttérbe szorításához, úgy gondolom, hogy a statisztikák eredményeinek ilyen mértékű ingadozása a felderítettség eredményességére/ eredménytelenségére enged következtetni, miszerint egyes években sikeresebb, egyes években pedig kevésbé volt sikeres a felderítő munka.

⁴² Rendészeti Kutatók Egyesülete - A rendőri korrupció és megelőzése. Budapest, 2002. 47. oldal

5.2 A rendőrök részvétele az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közélet tisztasága elleni bűncselekményekben 2008-2012 között⁴³

(2. táblázat)

Bűncselekmény megnevezése	Regisztrált bűnelkövetők száma (2008)	Rendőr elkövető (2008)
Korrupciós bűncselekmények	264	30
Hivatali vesztegetés	190	29
Gazdasági vesztegetés	39	0
Befolyással üzérkedés	35	1
Bűncselekmény megnevezése	Regisztrált bűnelkövetők száma (2009)	Rendőr elkövető (2009)
Korrupciós bűncselekmények	339	37
Hivatali vesztegetés	279	35
Gazdasági vesztegetés	41	0
Befolyással üzérkedés	19	2
Bűncselekmény megnevezése	Regisztrált bűnelkövetők száma (2010)	Rendőr elkövető (2010)
Korrupciós bűncselekmények	259	41
Hivatali vesztegetés	170	37
Gazdasági vesztegetés	48	0
Befolyással üzérkedés	41	4
Bűncselekmény megnevezése	Regisztrált bűnelkövetők száma (2011)	Rendőr elkövető (2011)
Korrupciós bűncselekmények	252	43
Hivatali vesztegetés	148	40
Gazdasági vesztegetés	62	0
Befolyással üzérkedés	42	3
Bűncselekmény megnevezése	Regisztrált bűnelkövetők száma (2012)	Rendőr elkövető (2012)
Korrupciós bűncselekmények	287	29
Hivatali vesztegetés	153	29
Gazdasági vesztegetés	86	0
Befolyással üzérkedés	48	0

⁴³ Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály 2013. év Bűnelkövető rendőrök és az általuk elkövetett bűncselekmények a 2008-2012. években

A 2. táblázat alapján elmondható, hogy 2008 és 2012 közötti években a korrupciós bűncselekmények elkövetői viszonylag stagnálnak. 2012-re a gazdasági vesztegetés és a befolyással üzérkedés bűncselekmények megismert rendőri elkövetőinek tekintetében sikerült elérni a nullát, amely kiváló végeredményt jelent. Úgy gondolom, hogy az eredmény elérése tekintetében a Nemzeti Védelmi Szolgálat 2011-ben történő felállításának jelentős szerepe volt, amely azt bizonyítja, hogy az kiszámíthatatlan ellenőrzési tevékenység nagyban hozzájárul a korrupciós cselekmények visszaszorításában. 2012-ben a hivatali vesztegetés körében még mindig 29 rendőrelkövetőt regisztráltak, amely egy több tízezer fős testület vonatkozásában nem jelent rossz értéket, azonban a cél az, hogy ez a végeredmény nulla, legalábbis nullához közeli értéket érjen el.

Egy-egy kiugró eredménytől eltekintve megállapítható, hogy a 1991-2012-ig terjedő időintervallumban a korrupciós bűncselekmény miatt regisztrált rendőr bűnelkövetők száma, az összes regisztrált bűnelkövető számának 10 - 20% közötti eredményét teszi ki, amely elfogadhatatlanul nagy arányszám a jövőt illetően, és amely többek között azt bizonyítja, hogy további prevenció intézkedések szükségesek az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közelet tisztasága elleni bűncselekményekben megelőzése érdekében.

6. Esettanulmány

„X.Y rendőr főörzsászlós vagyok. Tanulmányaimat-ban fejeztem be az egyik rendészeti szakközépiskolában. Ezt követően a Budapesti Rendőr-főkapitányság kerületi Rendőrkapitányságán szereltem fel. Azóta a helyi rendőrkapitányság illetékességi területén gépkocsizó járőrként teljesítek szolgálatot.

2010. októberében történt, hogy a Budapest Kerületi Rendőrkapitányságára vezényeltek két társammal, reggel 07 órától este 20 óra 00-ig a Megyeri úti stadionban lévő „békés” Újpest-Fradi meccs végéig.

Reggel 07 óra 10 perckor eligazítást tartott nekünk az ügyeletes tiszt, amiben konkrétan kitért arra, hogy figyeljünk oda az István úti piac területén a rendbontókra, valamint az út mellett lévő szabálytalanul várakozó gépjárművekre, és a szabálytalanságok szankcionálásra.

Azt az utasítást kaptuk, hogy lehetőleg helyszínbírsággal szankcionáljuk az állampolgárokat, mivel az igazgatásrendészeti osztály munkatársai sok ügyel foglalkoznak, s nagyon leterheltek. Elmondta még, hogy lehetőleg 10 000 forintot meghaladó összeggel bíráljuk a szabálysértés elkövetőit, mert versenyezni szeretne egy másik kerületi rendőrkapitányság közrendvédelmi osztályával a Kerületi Rendőrkapitányság.

Az eligazítás során az ügyeletes tiszt felhívta a figyelmünket, hogy 08 óra 00 perctől 10 óra 00 percig kell gyalogos járőrszolgálatot teljesítenünk a kollégákkal az Újpest piacnál, mert az addig tart nyitva. Azt követően át kell mennünk a Megyeri úti temetőhöz, mert ott egy nagyobb temetés miatt nagy tömeg várható, és nem szeretnének semmiféle problémát, ezért nagyobb rendőri erőkkel 13 óra 00 percig a helyszín biztosítása a feladat.

Ezt tudomásul vettük, és elindultunk a szolgálati gépjárművünkkel a Budapest kerület utcáin a piac területére, ezzel megkezdve aznapi szolgálatunkat.

Ahogy kiértünk az újpesti piac területéhez, észleltem egy társammal, hogy az egyik kereszteződéstől kb. 20-25 méterre a megállni, várakozni tilos tábla előtt, kb. 1 méterre az úttest jobb szélén szabályosan várakozik egy frsz.-ú gépjármű.

A társaim észlelték ezt, és szóltak, hogy a fenti gépjármű talán nem jó helyen várakozik, mert akadályozza a forgalmat, és ha kitesziünk rá egy "feljelentem" cédulát, lehet, hogy kapunk majd érte egy kispénzt, amit szétoszthatunk egymás között.

Ezután megálltam gyorsan a szolgálati gépjárművel a fenti gépjármű mögött, ugyancsak szabályosan. Ekkor társaim is kiszálltak, de rám hagyták az ügy elintézését, mert addig megállítottak egy éppen arra közlekedő másik gépjárművet, amiben két személy utazott, és a gépjárművön elöl nem volt rendszám-tábla felhelyezve.

Én gyorsan ráhelyeztem a már korábban kiszemelt gépjármű szélvédőjére a „Tilos helyen várakozik, feljelentem!” cédulát, de a gépjármű tulajdonosát vagy vezetőjét nem találtam a helyszínen. Ezután társaimhoz siettem, akik a megállított gépjármű sofőrjével egyezkedtek annak hátuljánál.

Időközben az igazoltatásnál a társaimnak a vezető elmondta, hogy nem rendelkezik vezetői engedéllyel, azt korábban bevonták tőle, valamint a vezetéstől is eltiltották, és annak még a hatálya alatt áll. A kollégáim közölték velem, hogy ezeket a szabálysértéseket nem lehet elnézni, úgyhogy szabálysértési feljelentést kell készíteniük ellene, amiben fel lesznek sorolva a szabálysértések, amiket elkövetett az előbbi cselekményével.

A gépjármű sofőrje közölte a társaimmal, hogy van egy kis pénz nála, csak ne jelentsék fel, mert majd egyszer szeretne még vezetői engedélyt szerezni, persze csak ha már letelt az eltiltása.

Közölte továbbá, hogy egyébként otthon fekszik betegen testvérének a gyermeke, és most oda siet, hogy kórházba vigye őt, ezért jó lenne minél előbb megegyezni.

Megkérdezte tőle a társam, hogy mennyit adna az államnak jótékony célra, ha nem szeretné az említett procedúrát végigcsinálni.

M. Zoltán közölte, hogy most 30.000 forint van nála, de ha kell, tud még levenni pénzt a bank automatánál, mert most kapott egy nagyobb összeget az egyik eladott festményéért.

A kolléga szólt az intézkedés alá vont személynek, hogy egy pillanat, és megbeszéli a kollégáival, és ekkor odahívott mindkettőnket megbeszélni a dolgokat.

A kolléga ekkor feltette a kérdést nekünk, hogy: „Elég lesz-e ennyi pénz 3 rendőrnek?”

Én a kérdésre azt válaszoltam, hogy nekem elég az összegből 5000 forint, mert ők intézkedtek.

A kolléga helyeselt, de a másik azt mondta, hogy mi lenne, ha kivenne a bankszámlaszámáról az állampolgár még egy kis pénzt és mindenkinek több jutna.

Rövid habozás után közöltük, közölte, hogy mire jutottunk, ekkor a vezető 30.000 Ft-ot átadott kollégámnak, majd elindultunk vele a bankjegykiadó automatához.

A helyszínre gyalogosan kísértük őt. A bank automatától kicsit távolabb megálltunk a társaimmal, s vártuk, hogy levegye számlájáról számunkra a pénzt.

Ezt követően az állampolgárunk odasétált hozzánk, és a régi típusú személyi igazolványában elrejtve átadta nekünk a további 40 000 forintot, így összesen 70 000 forintot sikerült nyernünk rajta.

Társaimmal visszakísértük az intézkedés alá vont személyt a gépjárművéhez és elköszöntünk tőle, szép napot kívánva.

Ezután láttam, hogy a szolgálati gépjárművünkön áll egy személy, és kezében egy cédula van, amit lobogtat.

Ekkor társaimmal odamentünk ehhez a személyhez, aki közölte, hogy ne tegyünk ellene feljelentést, mert nem szeretne magának gondot.

Ekkor láttam, hogy ez személy frsz.-ú gépjármű vezetője, amelynek a szélvédőjére egy „Tilos helyen várakozik feljelentem”, cédulát helyeztem el.

Az állampolgár ekkor közölte velem, hogy semmi sem tiltja, hogy ott gépjárművével megálljon, de hajlandó kifizetni a büntetést.

Felhívtam a figyelmét arra, attól, hogy tábla nem tiltja, attól még a gépjármű a gyalogos forgalmat akadályozhatja a parkolásával, de ezt ő amúgy nem is tudhatja, mert nem ő a rendőr, meg ha továbbra is nagyon vitatja az esetet, akkor feljelentem, s úgyis úgy írom meg, hogy súlyos pénzbírságot kelljen fizetnie.

Erre a vezető közölte, hogy valamilyen más módon, valahogyan barátian, nem-e tudnánk elintézni a dolgot, s ekkor felajánlott 20.000 Ft-ot, csak hogy ne jelentsem fel, mert az asszonnyal válnak, s nem hiányzik neki a gyerekelhelyezés kapcsán a gond.

Ezután társaimat kérdeztem, hogy a fent említett összeg elég lesz-e, ők csak bólogattak, hogy ezért a szabálysértésért igen. Közöltem P. Attilával, hogy adja át az iratait, és tegye bele a

megbeszélte összeget. Az intézkedés alá vont személy átadta részemre az iratait, benne a megbeszélte 20.000 forinttal, majd a pénzt kivettem belőle, s az átadás eszközét visszaadtam részére, és jó napot kívánva elkészöntem tőle.

Ezen a napon még 3 szabálytalanul várakozót céduláztam fel, akiktől a nap végére sikerült még 15.000 forint pénzüsszeget összebírságnom társaimmal, amelyet szétosztottunk igazságosan egymás között.

Nagyon sikeresen zártuk ezt a napot. Rendbontás sem volt, és a nap végén a focimeccset az UTE nyerte 2-0 eredménnyel.”⁴⁴

(RTF levelezős hallgatója írta le 2010-ben)

A fentiek alapján elmondható, hogy három rendőr, egy nap szolgálatteljesítést követően 105.000 - (egyszázötezer) forint illetéktelen összeget tett el, amely igazságos elosztás esetén is 35.000 – (harmincötezer) forintot jelent fejenként, ez egy átlagos rendőr járőr egy havi fizetésének közel harmada. A későbbiekben vázolt, általam készített kérdőív eredménye is bizonyítja, hogy a rendőrök a társadalmi megbecsülése mellett, anyagi megbecsülésük sem kielégítő, ez még sem ok arra, hogy kihasználva az állampolgárok kiszolgáltatott helyzetét, jelentős összeget „zsaroljanak” ki a szabálytalankodók zsebéből. Úgy vélem, hogy ezen elfogadhatatlan magatartások ellehetetlenítése elsődleges feladat a parancsnokok és az ellenőrzési szolgálatok számára.

Véleményem szerint a rendőri korrupció nem tartozik a legnagyobb mértékű társadalmi rosszallást kiváltó bűncselekmények körébe. Természetesen egy-egy ilyen bűncselekmény köztudomásra jutása nagy érdeklődést vált ki az állampolgárokban, főleg azon személyek körében, akik negatív attitűdöket táplálnak a rendőri hivatás iránt. Úgy gondolom, hogy alapjában véve azok az emberek, akik már találkoztak a rendőri korrupcióval, például a közlekedésrendészeti szolgálati ág területén, nem az az elsődleges emlék, hogy „korrupst rendőrrel találkoztam”, hanem az, hogy „szabálysértést követtem el, lebuktam, ennek ellenére mégis jól jártam”. Addig, amíg a vesztegetés mindkét fél számára „megéri” a korrupció megszüntethetetlen teljes mértékben. Az ilyen emberek pedig nem valók a testületbe. „A korrupción belüli harcban maximálisnak kell lenni!”⁴⁵

⁴⁴ Prof. Dr. Valcsicsák Imre- Rendészeti (szakmai) etika, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Budapest, 2013. 55-56.oldal

⁴⁵ Papp Károly r. altábornagy Úr- Kriminológia előadás (NKE-RTK) 2014. március 05.

A felderítési tevékenység célja nem a rendőrök cselekményének megtorlása, hanem a további bűncselekmények megelőzése, illetve még súlyosabb bűncselekmények elkövetésének megakadályozása. Nem szabad elfelejteni azt a tényt, hogy:

- „Magyarországnak van rendőrsége, nem a rendőrségnek egy Magyarországa.
- A rendőr van a polgárokért.
- A közhatalom nem az egyén hatalma.”⁴⁶

A fenti sorokkal teljes mértékben egyetértek, de úgy gondolom, hogy amíg „ellentmondások vannak egyfelől a rend, az eredményesség és a rendőri kezdeményezőkészség, másfelől pedig a törvényesség követelményei között”⁴⁷, addig nem tekinthetjük konjunktív feltételnek a fent említett „iránymutatásokat”.

⁴⁶ Papp Károly r. altábornagy Úr- Kriminológia előadás (NKE-RTK) 2014. március 05.

⁴⁷ Szikinger István- Rendőrség a demokratikus jogállamban, Sík Kiadó Kft. Budapest 1998, 8. oldal

7. Korrupció megelőzése érdekében tett főbb intézkedések

Az évek során kialakult problémát igazolják, azok a nemzetközi törekvések, amelyek az együttműködésen alapulva célul tűzték ki a korrupció felszámolását, ezek közül a legjelentősebbek:

- „1992: a nemzetközi korrupcióellenes konferencia Amsterdamban V. Világ kongresszusa,
- 1993: megalakult a Transparency International⁴⁸,
- 1994: OECD-ajánlás,
- 1994: miniszteri konferencia Pretoriában,
- 1995: az Interparlamentáris Unió kiemelt ügyként kezelte a kérdést,
- 1995. szeptember: az Európa Tanács miniszterhelyettesi ülésén cselekvési program kimunkálása,
- 1997: az Európa Tanács Közösségi Bizottság és a PHARE közös projektje: „A korrupció és a szervezett bűnözés elleni fellépés az átmenet állapotában lévő országokban”⁴⁹,
- 1999: Európai Unió PHARE-Democracy program⁵⁰,

A 6/2012. (III. 9.) ORFK utasítás az Ellenőrzési Szabályzatról I. Fejezetének 2. pontjában leírtak alapján kiemelendő az a tény, hogy az ellenőrzés feladatának tekinti az állomány tevékenységével összefüggésbe hozható társadalmi elfogadás, megítélés javítása érdekében foganatosítandó intézkedések előremozdítását. Mindenképp pozitívan értékelendő mind az állomány, mind a civil személyek tekintetében, hogy az évtizedek során kialakult rendőri szubkultúra nyisson az állampolgárok felé.

A 20/2013. (V. 17.) ORFK utasításban, A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról V. Fejezetének 25-29-ig terjedő pontja szerint a helyi szervek állományának ellenőrzését a helyi szervek vezetői irányításával kell elvégezni,

⁴⁸ lásd bővebben: <http://www.transparency.hu/> (letöltés ideje: 2014. március 7.)

⁴⁹ Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület – East- West Management Institute, Korrupció Magyarországon I. Budapest, 2000. 204-205. oldal

⁵⁰ A program keretében magyar és angol szakemberek összehangolt vizsgálódásokkal próbálták feltárni a rendőri korrupció okait

amely feladat a hétköznapi gyakorlatban az állományilletékes parancsnok feladataként jelentkezik. A korábbi fejezetben kitértem arra a tényre, hogy vidéki, kisebb kapitányságokon az intézményen belül az évek során kialakult egy olyan családi légkör, ahol az állományilletékes parancsnok és a beosztottak között baráti viszony alakult ki, ezért úgy gondolom, hogy ezen elvárás egyes helyi szervekkel szemben nem tud érvényesülni maradéktalanul. A közvetlen parancsnok, noha figyelmezteti is beosztottját, nem fogja elmarasztalni, amely egyrészt érthető, ugyanis a testületen belüli kohézió a mai napig példaértékűnek mondható, másrészt elfogadhatatlan tény, mivel a rendőri hivatás szigorú szabályokhoz kötött, amelyek betartása kötelező, illetve kiemelkedően fontos a társadalmi megítélés szempontjából.

Az utasítás VII. fejezetének 33-34. pontja további feladatokat sorol fel a korrupció megelőzése érdekében tehető intézkedésekről, nevezetesen az NVSZ-szel történő együttműködést.

8. A Nemzeti Védelmi Szolgálat⁵¹

A korrupció elleni küzdelem, az állami szervek korrupcióval szembeni ellenálló képességének erősítése közös társadalmi ügy. Ennek megfelelően meg kell előzni és meg kell akadályozni, hogy olyan személyek kerüljenek a rendvédelem, közszolgálat állományába, vagy teljesítsenek szolgálatot, akik esküjüket megszegve, hivatali helyzetükkel visszaélve, és azt kihasználva saját érdekektől vezérelve jogosulatlan igényeket szolgálnak ki, bűncselekményeket követnek el.

Ugyanakkor a köz érdekében tisztességgel dolgozókat, a munkájukat az elvárásoknak megfelelően végzőket – rájuk tekintettel családtagjaikat, hozzátartozóikat – meg kell óvni az ellenük intézett jogellenes támadásoktól. A rendvédelem tisztaságát, megbecsültségét, morális és szakmai tekintélyét meg kell védeni és meg kell tartani.

Ezen elvárások és igények mentén jött létre 2011. január 1-jén a Nemzeti Védelmi Szolgálat.

8.1 Működésének alapelvei:

- Törvényesség
- Védelmi jelleg
- Dinamizmus
- Nyitottság

8.2 Tevékenységi körük:

a) Bűnmegelőzés: Az NVSZ bűnmegelőzési tevékenysége kimerül az állománygyűlésen, éves beszámolókon való részvételben, illetve a védelmi tisztekkel történő kapcsolattartásban, azonban úgy gondolom, hogy már maga a tudta, hogy létezik egy országos illetékességgel bíró ellenőrző szerv, már önmagában preventív jelentőségű.

b) Bűnfelderítés: Az NVSZ a következő bűncselekmények esetében folytat felderítést:

A védett állomány tagjai által elkövetett, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény szerinti:

⁵¹ Lásd bővebben: <http://nvsz.hu/hu>

- személyes adattal visszaélés (Btk. 219. §),
- bűnpártolás (Btk. 282. § (3) bekezdés d) pontja),
- a XXVIII. Fejezet szerinti hivatali bűncselekmények,
- vesztegetés (Btk. 290. §),
- vesztegetés elfogadása (Btk. 291. §),
- hivatali vesztegetés (Btk. 293. §),
- hivatali vesztegetés elfogadása (Btk. 294. §),
- vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 295. §),
- vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban (Btk. 296. §),
- közokirat-hamisítás (Btk. 343. §),
- zsarolás (Btk. 367. § (2) bekezdés c) és d) pont) stb.

Nyomozóhatósági jogkört nem gyakorolnak, de az általuk tett feljelentés miatt indított eljárásban – felkérésre – közreműködhetnek a nyomozó hatóság vagy az ügyész által a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) rendelkezései szerint folytatott titkos adatszerzésben.

Eszköztárunkban rendelkezésre állnak a titkos információgyűjtésnek a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) VII. fejezetében megjelölt erői, eszközei, módszerei.

c) Kifogástalan életvitel ellenőrzés: A rendvédelmi feladatok ellátására nem csak jogszabályi előírások, hanem szigorú hivatásetikai elvárások is vonatkoznak. A kifogástalan életvitel ellenőrzése ezt a célt szolgálja, csak olyan személyek lehessenek a hivatásos állomány tagjai, aki a kívánalmaknak megfelelnek.

A jelentkezőknél az állományba vétel előtt, illetve a hivatásos állomány tagjai körében a Hszt. 37/B.-37/C. §-ai alapján elvégzik a kifogástalan életvitel⁵² ellenőrzését. A meglévő állomány körében lehetőség nyílik soron kívüli ellenőrzésre is, akkor, ha kifogásolható életvitelre alapos okkal következtetni lehet.

⁵²Az életvitele nem kifogástalan annak, aki büntetett előéletű, a betöltendő munkakörnek megfelelő foglalkozástól eltiltás hatálya alatt áll, büntetlen előéletű, de a büntetett előélethez fűződő joghátrányok alól mentesüléstől, a kényszergyógykezelés megszüntetésétől, vagy a próbára bocsátás leteltétől nem telt el a Hszt.-ben meghatározott idő. Nem kifogástalan az életvitele annak sem, akinek a szolgálaton kívüli magatartása, családi és lakókörnyezeti kapcsolatai, anyagi, jövedelmi viszonyai, valamint bűncselekményt elkövető vagy azzal gyanúsítható személyekkel fennálló kapcsolata alapján nem felel meg a szolgálat törvényes, befolyástól mentes ellátása követelményének.

Az ellenőrzést a védett szerv vezetőjének megkeresésére folytatják le. Szükséges hozzá az érintett és a vele közös háztartásban élők beleegyező nyilatkozata, az érintett önéletrajza. A 30 napig tartó, egy alkalommal 30 nappal meghosszabbítható eljárás során különböző adattárakban, nyilvántartásokban – például a bünyügyi nyilvántartásban – folytatnak le ellenőrzéseket, környezettanulmányt. Megállapításaikat határozatban közlik az ellenőrzés kezdeményezőjével.

d) Megbízhatósági vizsgálat: Célja, azok ellenőrzése és kiszűrése, akik hivatali helyzetükkel, lehetőségükkel visszaélve, azt felhasználva követnek el bűncselekményeket, megingatva ezzel a rendvédelem és a közszolgálat társadalmi megbecsülését.

A vizsgálat időtartama alkalmanként nem haladhatja meg a 15 napot. Lefolytatására az ügyész jóváhagyásával kerülhet sor, ugyanazon személlyel kapcsolatban naptári évenként legfeljebb 3 alkalommal. Az érintettet az eljárás befejezéséről 3 munkanapon belül tájékoztatni kell.

Annak érdekében, hogy a kialakítandó élethelyzet minél valóság hűbben modellezze a munkakör ellátása során létrejövő szituációkat, a jogszabály meghatározott és ügyész által jóváhagyott szabálysértések, bűncselekmények elkövetésére jogosítja fel az ellenőrzésben résztvevő védelmi tiszteket.

Lényeges kiemelni, hogy a kialakítandó élethelyzetnek olyannak kell lennie, hogy az a vizsgálatl érintett személy intézkedési, eljárási kötelezettségét vonja maga után. Azonban az nem korlátozhatja a vizsgálatl érintett személy döntési szabadságát az intézkedés módjának, az eljárás rendjének megválasztásában.

9. Civil kontroll a rendőrség tevékenysége felett

A korrupció intézménye elleni hatékony küzdelem elengedhetetlen feltétele a megfelelő jogi szabályozás a polgári jogban, a büntetőjogunkban és a közigazgatási jogban egyaránt. Ezek a szigorú normák biztosítják a közélet tisztaságát az alapvető erkölcsi szabályok mellett. A szabályok nem csak a módot adnak a közélet tisztaságának megőrzésére, de lehetőséget biztosítanak a felelősségre vonásra is.

9.1 Alapvető Jogok Biztosa⁵³

Az intézmény alap gondolata a közigazgatás ellenőrzése, az állampolgárok jogainak érvényesítése, valamint a polgárokkal szemben hatalmi túlsúlyban lévő közigazgatási szervek helytelen, szakszerűtlen, jogtalan döntéseinek kiküszöbölése. „Az ombud mindig a jó közigazgatás követelményét szem előtt tartva lép fel a bürokrácia ellen a jog megsértése esetén (maladministration⁵⁴), valamint bírálhatja – akár célszerűségi vagy emberieségi alapon is – társadalom funkcióját szervezet-szociológiai okok miatt törvényszerűen el-eltévesztő közigazgatást.”⁵⁵ Az Alapvető Jogok Biztosa eljárásának középpontjában a közigazgatási hiba áll, ennek értelmezése és orvoslása. Azonban a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási döntések nem minősíthetők közigazgatási hibának, ebből kifolyólag a fent említett intézménynek igen kevés mozgástere marad, így némely illetéktelen kritika nem képes befolyásolni a diszkrecionális⁵⁶ eljáráshoz való jogot. A diszkrecionális jogkör nem tévesztendő össze a diktatórikus jogkörrel, tehát a hatalommal nem szabad visszaélni, az alaptézis az, hogy megfelelően gyakorolja-e a jogkört a hatóság?

A 2011. évi CXI. törvény Az Alapvető Jogok Biztosáról 18. §-ában felsorolt hatóságok valamelyikének döntése sérti az ügyfél alapvető jogainak bármelyikét (legyen az egy korrupciós cselekmény), ha kimerítette jogorvoslati lehetőségeit – kivéve a bírósági felülvizsgálatot – panasszal élhet a döntés vagy mulasztás ellen az Alapvető Jogok Biztosánál (A beadvány és a Biztos eljárása illetékmentes. „Az állampolgárok panaszaikat írásban és

⁵³Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület East-West Management Institute – Korrupció Magyarországon I., Budapest 2000. 172-173. oldal

⁵⁴Rossz irányítás

⁵⁵Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület East-West Management Institute – Korrupció Magyarországon I., Budapest 2000. 169. oldal

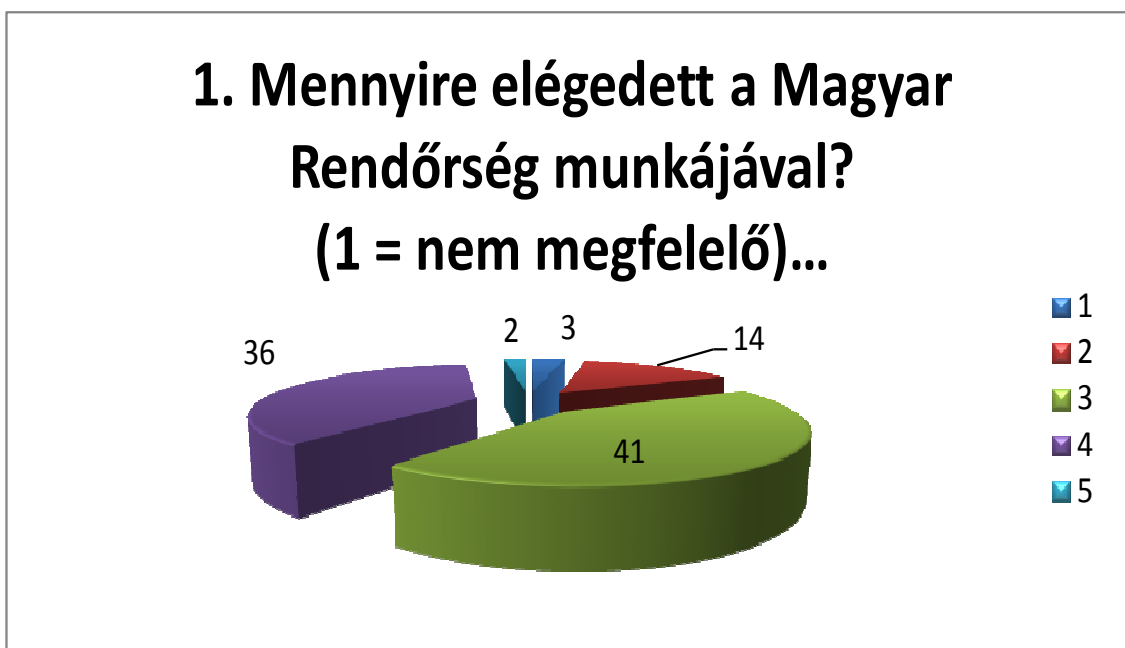
⁵⁶Saját belátás szerinti, korlátlan mérlegelést biztosító

szóban személyesen nyújthatják be. A kérelemhez célszerű csatolni az ügyben eddig keletkezett és az elbíráláshoz szükséges iratok másolatát⁵⁷).

⁵⁷<http://www.sinosz.hu/?q=jog-info/ajbh-panasziroda> (letöltés ideje: 2014. február 22.)

10. Kérdőív elemzése

Kutatásom során 110 fő civil személyhez jutattam el egy tizenkét kérdésből álló kérdőívet, amelynek témája a rendőrség munkájának társadalmi megítélése és a korrupció. A kérdőívet eltérő végzettségű, korú és nemű állampolgárok töltötték ki. A száztíz kérdőívből kilencvenhat darabot kaptam vissza, kitöltve (melyet dolgozatomhoz mellékeltem).

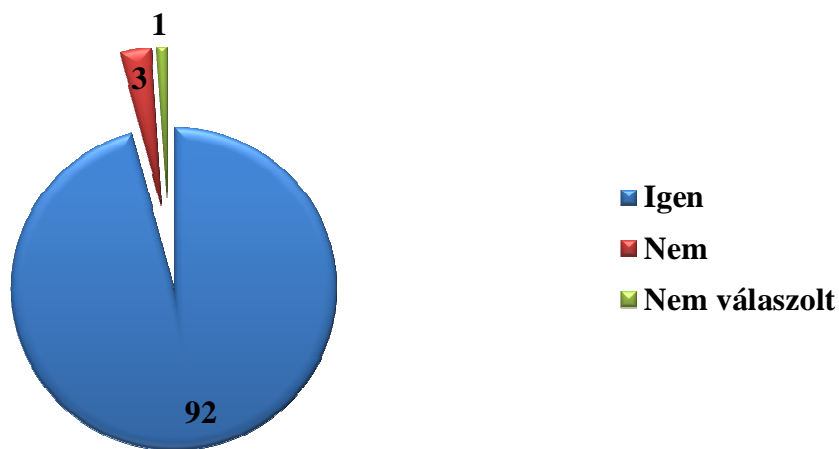

(1. diagram)

A 110 kérdőívből 96 darabot kaptam vissza kitöltve. Összességében elmondható, hogy a 96 fő 80,2%-ra 3-asra vagy 4-esre értékelte a rendőrség munkáját, amely véleményem szerint a mai általános társadalmi normákhoz és hazai helyzethez képest meglehetősen pozitív eredményről és társadalmi megítélésről ad számot. Ezt a pozitív megítélést támasztja alá a 4. kérdésre adott válaszok végeredménye is, miszerint a válaszadók 64,1%-a 4-esre vagy 5-ösre osztályozta a rendőrség hozzáállását egy-egy intézkedés során. Ez alapján elmondható, hogy a rendőrség társadalmi megítélése nem olyan kedvezőtlen, mint ahogyan azt a rendőrök gondolják, ebből következik, hogy a pozitívabb jövőkép kialakításában a rendőrök állampolgárokhoz való viszonyának, hozzáállásának változtatása elengedhetetlen feladat.

Ezen pozitív társadalmi megítélés ellenére a 10. kérdésre adott válaszadók jelentős része úgy gondolja, hogy a korrupció visszaszorításának egyik lehetséges módja a társadalmi megbecsülés növelése.

2. Ön szerint előfordul-e manapság korrupció a magyar rendőrök munkája során?

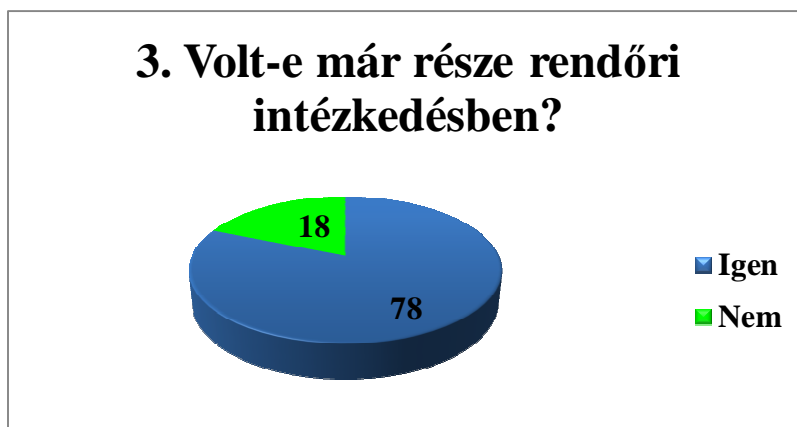

(2. diagram)

A 96 válaszadó 95,8%-a (92 fő) gondolja úgy, hogy a rendőrség munkája során napainkban is jelen van a korrupció. A statisztikai eredmények azonban az ellenkezőjéről tanúskodnak. Manapság olyan átfogó ellenőrzések valósulnak meg, amelyek nagyfokú hatékonysággal ellehetetlenítik a rendőri korrupciós cselekmények nagy számban történő előfordulását. Egyrészt az állomány tagjai nem tudják, hogy hol és mikor válnak egy ellenőrzés alanyává, másrészt a rendszerváltozást követő években szolgálatot teljesítő rendőrök már nyugdíjba vonultak, szinte teljes generációváltás történt az állomány tekintetében, ennek következményeként a korrupció jellegű bűncselekmények számai is jelentősen redukálódtak. A válaszadók 3,1%-a (3 fő) gondolja úgy, hogy manapság már nem fordul elő korrupció a jogalkalmazás során (egy fő nem válaszolt az általam feltett kérdésre).

Ezen adatok reprezentáló eredményeként úgy gondolom, hogy az állampolgárokat széleskörűen tájékoztatni kell, hogy igenis háttérbe szorult országunkban ez a jelenség és jobban bízhatnak a rendőri intézkedések tisztaságában.

3. Volt-e már része rendőri intézkedésben?

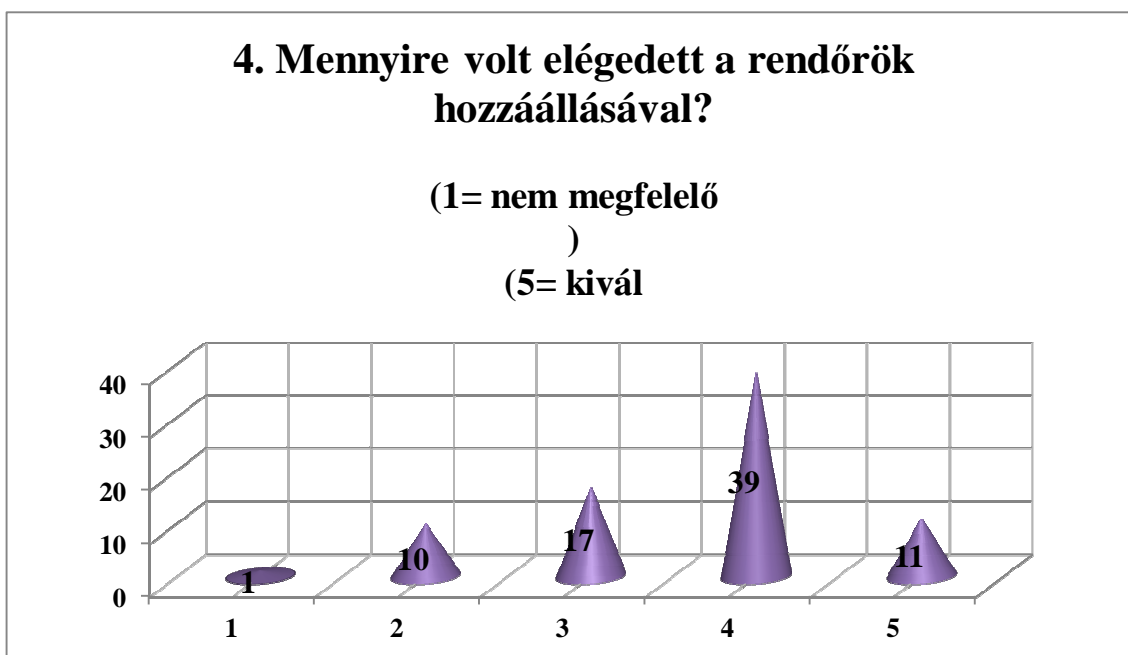

(3. diagram)

A kitöltők 18, 8%-ának (18 fő) még nem volt része rendőri intézkedésben, a válaszadók 81,2%-nak (78 fő) azonban igen, akik a következő kérdésre válaszoltak:

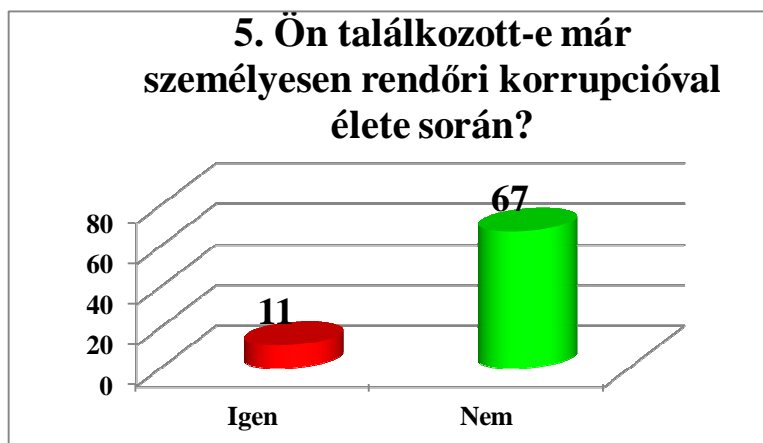
4. Mennyire volt elégedett a rendőrök hozzáállásával?

(1= nem megfelelő
)
(5= kivál)

(4. diagram)

A 78 válaszadó az alábbi értékeléssel jellemezte a rendőrök hozzáállását. A 78 kitöltő 64,1%-a (50 fő) 4-es vagy 5-ösre értékelte a rendőrök hozzáállását, amely úgy gondolom, hogy kielégítő végeredmény. Noha a kitöltők „csak” 14,1%-a (11 fő) 1-esre vagy 2-esre értékelte a rendőrök viszonyulását, véleményem szerint minimum közepes szintet kellene elérniük egy-egy intézkedés során, az 1-es és a 2-es osztályozás megengedhetetlen, bár úgy vélem, hogy a 14,1%-ba tartozó személyek intézkedése végén a kitöltőkre nézve szankcionáló intézkedés született, azaz negatív attitűddel emlékszik vissza.

(5. diagram)

A 96 főből 93 személy válaszolt erre a kérdésre, azonban a harmadik kérdésből kiderül, hogy a 96 főből csak 78 főnek volt már része rendőri intézkedésben, ezért csak e 78 fő kérdőívét vettem górcső alá, mivel úgy gondolom, hogy ha valakinek még nem volt része rendőri intézkedésben, akkor nem is találkozhatott még személyesen rendőri korrupcióval.

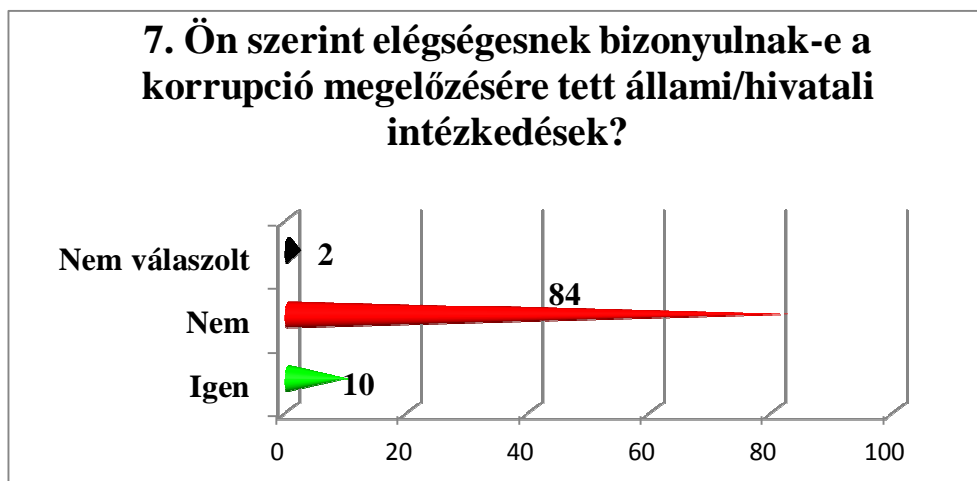
Amennyiben a válaszadók őszintén válaszoltak az általam feltett kérdésekre, (ezt feltételezzük) ez azt jelenti, hogy a 78 személy 14,1%-a (11 fő) találkozott már a rendőri korrupcióval, amely elfogadhatatlan. Meg kell említeni azonban azt a tényt, amelyre a kérdőív 6. kérdése alapján vonhatjuk le a következtetést.

(6. diagram)

Elmondható tehát, hogy a fent említett korrupciós rendőri intézkedések közel felét az állampolgár kezdeményezi, amely még akkor sem biztos, hogy létrejön, így a rendőrök által elkövetett korrupciós bűncselekmények száma szinte nullához közeli érték, de nem nulla, amely ismételten csak megengedhetetlen. A 6. diagramon látható „egyenlő” megoszlás szintén azt a tényt bizonyítja, hogy a korrupcióból származó haszon mindkét fél számára „megéri”, mivel közöttük érdekegység jön létre. Ez az érdekegység a legfőbb ellensége a

korruptió elleni küzdelemnek a rendőrök anyagi megbecsülésének hiánya mellett, amely -
teszem hozzá - nem elsődleges probléma. Úgy gondolom, hogy vannak olyan személyek, akik
mindegy, mennyit keresnek, mindig többet akarnak és ezen emberi tényező - nevezzük
„hajlandóságnak” - okozza a legnagyobb problémát, amely nagyban kiszűrhetővé válna egy
szigorúbb felvételi rendszer keretein belül.

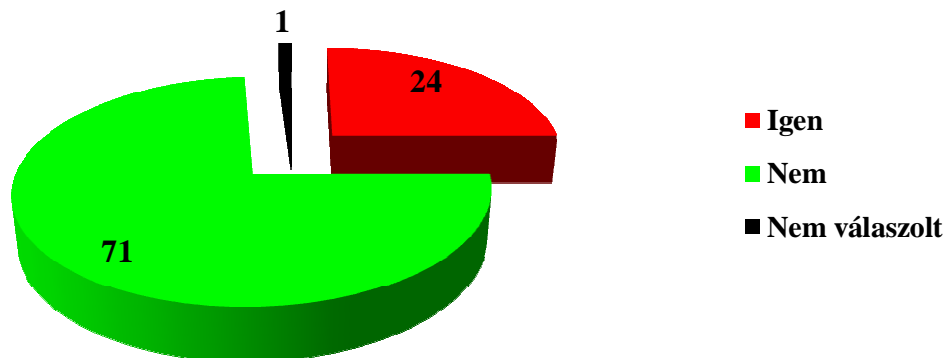

(7. diagram)

A 94 válaszadó 89,4%-a (84 fő) nem tartja elégségesnek a korruptió megelőzése érdekében
tett állami/hivatali intézkedéseket, teszem hozzá, hogy véleményem szerint az állampolgárok
nem kísérik figyelemmel az erre irányuló utasítások, rendeletek szövegét, ezért is látom
szükségesnek a civil személyek széleskörű tájékoztatását például a médián keresztül.

A 3. fejezetben kitértem az ajándékozás kérdéskörére és itt szeretnék említést tenni arról az
általam levont következtetésről, amely arról ad tanúbizonyságot, hogy a civil állampolgárok
nagy százaléka nem ítéli el a hatóság tagjának megajándékozását. A kérdésre 96-96-an adtak
választ, az eredmény pedig a következő:

8. Ön szerint elítélendő-e, ha egy rendőr ajándékot fogad el (pl.: egy sikeres nyomozás lezárása után az ügyféltől, eltűnt gyermek sikeres felkutatása után a szülőktől)?

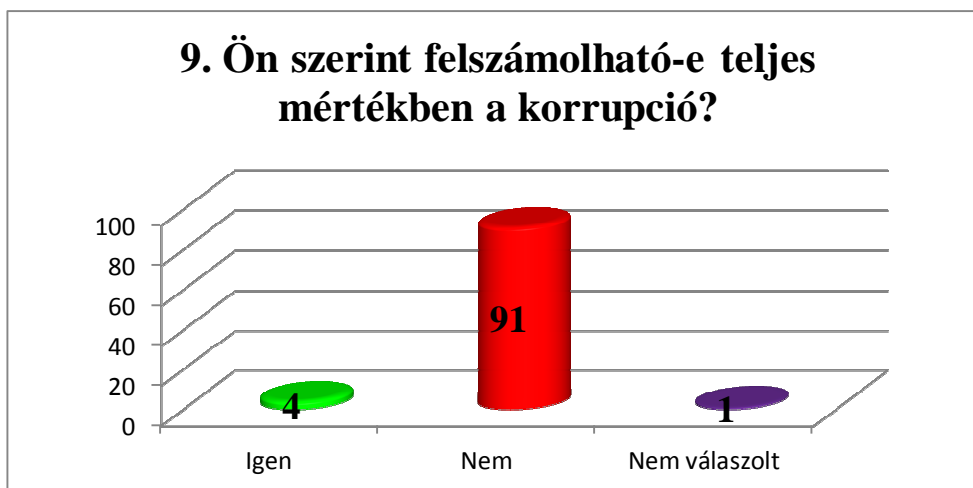

(8. diagram)

Számomra hihetetlen meglepetést nyújtott ez az eredmény, miszerint a válaszadók (95 fő) 74%-ában nem vált ki társadalmi rosszallást a rendőrök megajándékozása egy-egy sikeres nyomozás következtében érdekes adalék e kérdéshez, hogy a kitöltők közül egy fő megjegyzést fűzött az általam feltett kérdés mellé, miszerint: „ez nem korrupció”! Egy másik válaszadó hozzám hasonló megállapítást vetett a kérdőívre, amely szerint:

„ha a rendőr elvárja, akkor igen, ha a szülők szívből, hálából adják, akkor nem”

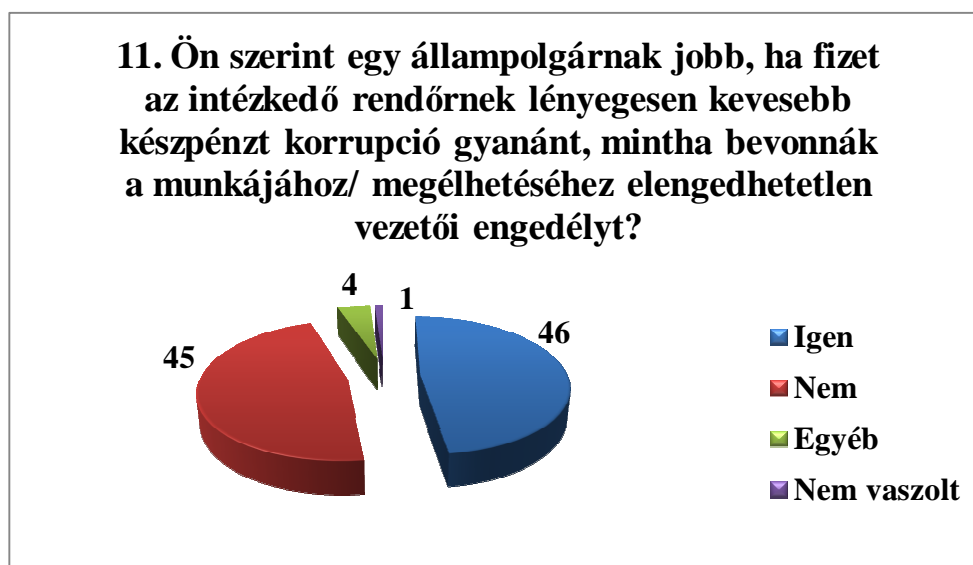
Többen kitértek arra, hogy a nyomozás lezárása után, illetve a sikeres felkutatás után. Ezen észrevételekkel teljes mértékben egyetértek a kitöltőkkel, az erre vonatkozó rész a 3.1 alfejezetben kifejtésre került.

(9. diagram)

A fenti kérdést 96-95 fő válaszolta meg. A 95 válaszadó 95,8%-a (91 fő) szerint a korrupció nem számolható fel teljes mértékben. Az eredmény nem meglepő. A kérdésre válaszolók közül 4 fő gondolja úgy, hogy igenis fel lehet számolni, csak a megfelelő motiváltság hiányzik a rendőrök részéről, a társadalmi megbecsülés az állampolgárok részéről és az anyagi ráfordítás az állam részéről.

A kérdőív 10. és 12. kérdésére adott válaszokról a következő fejezetben tesztek említést.

(10. diagram)

A válaszadók (95 fő) 48,4%-a úgy véli, hogy igen, jobb az állampolgárnak, ha kevesebb pénzért megvesztegeti az intézkedő rendőrt, ennek ellenére a 9. kérdésre 91 fő azt válaszolta, hogy nem szüntethető meg a korrupció. Felmerül bennem a kérdés, hogy ezek után hogyan várható el az állami, hivatali korrupció ellenes intézkedések eredményessége? Amíg az

állampolgárok jelentős része úgy gondolja, hogy ez „elfogadható” cselekmény, addig átlag feletti nehézséget jelent a korrupció elleni küzdelem.

A válaszadók 47,4%-a (45 fő) szerint – helyesen – ez is elítélendő cselekmény. Az „egyéb” kategóriába azok a személyek tartoznak, akik meg is indokolták, hogy kinek jobb, illetve kinek rosszabb az e fajta cselekvés.

„Annak az egynek jobb, de az összes többinek nem. A jogosítvány bevonásához eljutó személy magát és másokat is veszélybe sodorhat.”

Írja egy 38 éves, egyetemi végzettséggel rendelkező, női pedagógus.

Egy 23 éves főiskolai, férfi tanuló az alábbi megjegyzést fűzte feltett kérdéséhez:

„Attól függ, miért vonják be, lehet neki rosszabb, de a környezetének rosszabb, ha ittasan tovább vezethet.”

11. Civil személyek javaslatai a korrupciós bűncselekmények megelőzésére, felszámolására

A fentebb ismertetett kérdőív 10. kérdése arra irányult, hogy a kérdőívet kitöltő személyeknek milyen ötleteik lennének a korrupció felszámolását, megelőzését illetően.

(11. diagram)

A kérdőívet kitöltők (96 fő) közül 88-an válaszoltak a fenti kérdésre. Egy kitöltő több alternatívát is felsorolt, amelyek megoldást jelenthetnek a korrupció megelőzésére, felszámolására. A válaszadók 38,6%-a szerint a magasabb fizetés hozzájárulna a tisztességes eljárás lefolytatásához. Második helyen holtversenyben áll a rendőrök társadalmi megbecsülésének, szemléletváltásának és (18,2%, 16 fő) és a szigorúbb büntetések kilátásba helyezésének (18,2%, 16 fő) megoldási alternatívája. Harmadik helyen áll a szigorúbb, teljes körű, totális belső ellenőrzés, mint megoldási eshetőség 15,9%-kal (14 fő). Az egyéb kategóriába tartoznak olyan lehetőségek, mint például pszichológia training, nyilvánosságra hozatal.

A kérdőívet kitöltők többsége az anyagi és társadalmi megbecsülés, tekintély növelésében látja a korrupció megoldásának lehetőségét, teszem hozzá, hogy kérdőívet kitöltők kizárólag civil személyek voltak. Mindazon tények ellenére, miszerint részben egyetértek a kérdőívet kitöltő személyekkel, érdekes az a végeredmény számomra, hogy a rendőrség társadalmi

megítélése, tekintélyének növelése a második helyen áll a korrupció felszámolására tett javaslatok között, ami azt jelenti, hogy az állampolgárok többsége „elvárja”, „igényli” a határozottabb, szigorúbb (Ausztriához hasonló) rendőri fellépést.

Többen megemlítették, hogy nincs rá lehetőség, mert nem csak a rendőrségen belül, hanem mindenhol vannak olyan emberek, akik mindegy mennyi fizetést kapnak munkájukért, akkor is hajlamosak maradnak a korrupció nyújtotta lehetőségekre.

Véleményem szerint a felvételi rendszer szigorítása nagyban hozzájárulna a rendőrség munkájának színvonalasabbá tételéhez, a korrupcióra hajlamos személyek kiszűréséhez. Úgy gondolom, hogy szigorú, befolyástól mentes szakembereknek kell kiszűrni a felvételi eljárás során a bizonytalan, változékony és befolyásolható jelentkezőket.

További odafigyelést érdemel a kifogástalan életvitelt ellenőrző szervek munkája, amelynek jelentősége abban áll, hogy akinél az ellenőrző szerv kifogásolható életvitelt állapít meg - legyen az objektív vagy szubjektív ok - annak a felvételi eljárása megszakad és e döntés ellen fellebbezési lehetőség nincs. A több ezer jelentkező kifogástalan életvitelének ellenőrzése a Nemzeti Védelmi Szolgálat feladata, akik körülbelül összesen 500 fővel látnak el szolgálatot, ezen állomány létszámának pedig csak töredéke végez kifogástalan életvitel ellenőrzést, ezért szükséges lenne ezen állomány létszámának növelése, annak érdekében, hogy a környezettanulmányok elérjék a kitűzött célt.

A kérdőív utolsó kérdése a kitöltő személyek által látogatott külföldi országok rendőrségének munkájára irányult. A 96 kitöltő közül 57 fő nem adott értékelhető választ erre a kérdésre, a további 39 kitöltő rendkívül eltérő véleménnyel van a külföldi országok rendőreinek munkájáról. A kitöltők legtöbbször kiemelte, hogy Németország technikai felszereltsége felülmúlja az itthoni berendezéseket, a rendőrök udvariasabbak és segítőkészek egy-egy intézkedés során, illetve gyorsan végzik munkájukat és jóval nagyobb a társadalmi megbecsülésük is. Ausztria rendőreit szigorú és merev jelzőkkel illették. A szerbiai, román és a horvát rendőrök intézkedései során többen megemlítették a korrupció intézményét, szakszerűtlenséget és az igazságtalanságot.

A kitöltők által leírt külföldi tapasztalatok alapján elmondható, hogy ahol adottak a technikai felszerelések és a rendőrök anyagi, társadalmi, törvényi megbecsülése jóval magasabb, mint Magyarországon, ott a rendőrök motiváltsága nagyobb, ezáltal kedvesebbek egy-egy intézkedés alkalmával, udvariasabbak, előzékenyebbek, segítőkészebbek, lásd például

Németországban. Noha Németország rendkívül pozitív értékelést kapott a kérdőívet kitöltők körében, úgy gondolom, hogy az általuk képviselt intézkedési habitus sem megoldás az itthoni problémákra, ugyanis a német rendőrök szinte csak akkor intézkednek, ha jogsértésen szabálytalan viselkedésen érnek tetten valakit. Általános rendőri igazoltatást ritkán végeznek, ahol például kiszűrhetik az ittas, bódult állapotban lévő járművezetőket, Magyarországhoz hasonló módon. Úgy gondolom, hogy a hazai rendőri állománynak a magyar, német és az osztrák rendőrök intézkedéseinek szokásaiból egy új intézkedési variánst kellene foganatosítani, miszerint kellően segítőkész, illedelmes, szakszerű, de igazságos, Ausztriához hasonló módon korrumpálhatatlan rendőröket foglal magába.

Összegzés

Munkám során egyértelművé vált számomra, hogy a korrupció, társadalmi tömegjelenség. A megelőzése érdekében tett kormányzati és egyéb intézkedések évről-évre tanúbizonyságot tesznek arról, hogy a problémával foglalkozni kell és sikerre vezethet!

Megállapítottam, hogy a rendőrség társadalmi megítélése nem olyan kedvezőtlen, mint ahogyan az a rendőrök tudatában él, ezt bizonyítja a kérdőív első és negyedik kérdésére adott válaszok alapján összesített végeredmény, továbbá ezt a tényt hivatott alátámasztani a rendészeti vonatkozású iskolákba történő többszörös túljelentkezések száma is. A korrupció megelőzése érdekében tehető intézkedések között szerepel a hivatás tekintélyének növelése, társadalmi igényként merül fel a szakma megbecsülésének helyreállítása. Mivel véleményem szerint a média nagyban befolyásolja a társadalom nézőpontját, úgy gondolom, hogy a fő műsoridőben leadott híreknek, közleményeknek jelentős szerepe van. Úgy vélem, hogy nem a legkiemelkedőbb eseményként kellene megemlíteni egy hibás rendőri intézkedést, egy szolgálati gépjármű okozta balesetet, egyéb, a szervezet megítélését csorbító tényezőket. Nap, mint nap előfordul olyan intézkedés, amelyre büszke lehet a szervezet, úgy gondolom, hogy ezekre kellene nagyobb figyelmet fordítani és tájékoztatni az embereket, hogy igenis lehet bízni a rendőrség munkájában.

A cél, hogy csak olyan rendőrök végezhesék a rendőri hivatást, akik befolyásolhatatlanok, ezáltal korrumpálhatatlanok is egyben. Ehhez természetesen olyan állami intézkedések szükségesek, mint a rendőrök mérlegképes bérezése, a folyamatosan fejlődő technikai berendezések hozzáférhetővé tétele, jogharmonizáció a vonatkozó normák tekintetében, belső ellenőrzési mechanizmusok megreformálása és a parancsnoki állomány kiválasztásánál pedig a rátermettség és a szakmai tudás, mint elsődleges kiválasztási perspektíva figyelembevétele.

Sajnos minden szakmán belül akadnak olyan gyenge „láncszemek”, akik gyengítik a szervezetet, még többet akarnak, de ez a jelenség a rendőri szakmában még inkább elfogadhatatlan, ezért szükséges csak az olyan személyek állományba vétele, aki ha:

„... hatalommal rendelkezik, de pénze nincs, rendszerint megvesztegethetőnek bizonyul, kivéve, ha elvei vannak.”

Ken Follett

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

SZAKIRODALMI FORRÁSOK:

- Blaskó Béla, Miklós Irén, Pallagi Anikó, Polt Péter, Schubauer László – Büntetőjog különös rész I., Rejtjel kiadó, Budapest, 2013.
- Márton András - A nemzetbiztonsági szolgálatok civil kontrolljának elemzése a hazai és nemzetközi gyakorlat tükrében (Diplomamunka), Budapest, 2012.
- Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar – Tanulmányok – Dr. Földvári József Professzor 80. születésnapja tiszteletére, Pécs 2006.
- Prof. Dr. Valcsicsák Imre- Rendészeti (szakmai) etika, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest, 2013.
- Rendészeti Kutatók Egyesülete - A rendőri korrupció és megelőzése, Budapest, 2002.
- Szikinger István- Rendőrség a demokratikus jogállamban, Sík Kiadó Kft., Budapest 1998
- Transparency International Magyarországi Tagozata Egyesület East - West Management Institute – Korrupció Magyarországon I., Budapest 2000.
- Trencsényi - Waldapfel Imre - Görög regék, Móra Ferenc könyvkiadó, Budapest, 1967.
- Wiener A. Imre- A korrupciós bűncselekmények szabályozása a Csemegi kódextől napjainkig – Györgyi Kálmán ünnepi kötet, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti kiadó Kft., Budapest, 2004.

JOGI NORMÁK

- 1878. évi V. törvény A büntető törvénykönyvről (Csemegi kódex)
- 1942. évi X. törvénycikk Egyes közéleti visszaéléseket büntető rendelkezésekről
- 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről
- 1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szerológiai viszonyáról

- 1998. évi XIX. törvény a Büntetőeljárásról
- 20/2013. (V. 17.) ORFK utasítás A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról
- 20/2013. (V. 17.) ORFK utasításban A rendőri korrupciós cselekmények megelőzésével és visszaszorításával kapcsolatos feladatokról
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 2011. évi CXI. törvény az Alapvető Jogok Biztosáról
- 30/2011. (IX. 22.) Belügyminisztériumi rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról
- 6/2012. (III. 9.) ORFK utasítás az Ellenőrzési Szabályzatról
- Belügyi Szemle, 1999/10 Sárközi Ferenc: Korrupció a rendőrségnél

INTERNETES FORRÁSOK

- <http://nvsz.hu/hu>
- <http://szentiras.hu/SZIT/Kiv23>
- <http://www.sinosz.hu/?q=jog-info/ajbh-panasziroda>
- <http://www.transparency.hu/>